

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Proceduralna pitanja (Javna sednica)

Strana 1

1 Utorak, 12. maj 2026.

2 [Javna sednica]

3 [Optuženi učesvuju u postupku putem video-
4 konferencijske veze]

5 --- Po početku zasedanja u 9:30h

6 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] Molim sudsku službenicu da
7 najavi predmet.

8 SUDSKI SLUŽBENIK: [Prevod] Dobar dan, časni sude.

9 Ovo je predmet KSC-BC-2023-12, Specijalizovani tužilac
10 protiv Hashima Thacija, Bashkima Smakaja, Isnija Kilaja,
11 Fadila Fazliua i Hajredina Kuçija.

12 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] Vidim da su svi optuženi na
13 video-konferencijskoj vezi i siguran sam da ukoliko ne čuju
14 moje reči, da će nam dati odgovarajući znak.

15 Tužilaštvo, vidim da možda ima nekih promena u sastavu
16 vašeg tima u odnosu na juče.

17 G. HAFETZ: [Prevod] Da. Dobar dan, časni sude. Ja sam
18 Joshua Hafetz, zastupnik tužilaštva. Mi smo u istom sastavu
19 kao i juče, osim što je naš kolega Sebastian van Hooydonk
20 zamenio našu koleginicu Line Pedersen u odnosu na jučerašnji
21 dan.

22 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] Dobar dan. Čini mi se da ima
23 nekih promena u Thačijevom timu odbrane?

24 GĐA MENEGON: [Prevod] Dobar dan, časni sude. U Thačijevom
25 timu sve je isto, osim što nas je g. Greicevci -- da, napustio

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Proceduralna pitanja (Javna sednica)

Strana 2

1 i danas nije tu.

2 G. GOODEN: [Prevod] G. Huw Bowden prati zasedanje putem
3 video-konferencijske veze. Ja sam g. Gooden i sa mnom je i
4 moja koleginica Matilda Falchetta.

5 G. EDWARDS: [Prevod] Dobar dan. Mi smo u istom sastavu
6 kao i juče.

7 G. YOUNG: [Prevod] Dobar dan. Kao zastupnik g. Fazliua,
8 Vjose Beqiri prati zasedanje putem video-konferencijske veze,
9 a ja sam David Young.

10 G. ADMIRAAL: [Prevod] Dobar dan, časni sude. Mi smo u
11 istom sastavu kao i uvek.

12 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] Molim sudsku službenicu da sada
13 uvede svedoka u sudnicu.

14 G. Hafetz, da li želite da dodate neki dokument na svoj
15 spisak dokaznih predloga?

16 G. HAFETZ: [Prevod] Da, časni sude. Za moguću upotrebu
17 svedoka, kako bi ona mogla da vidi jučerašnji transkript u
18 formi u kojoj je on nama sada na raspolaganju. Mislim da smo
19 to nedavno poslali svim stranama u postupku. I ja bih zatražio
20 da se to doda na naš spisak dokumenata, a ako je potrebno,
21 možemo i zajedno da ga svi pogledamo.

22 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] Ima li odbrana prigovora?

23 GDA MENEGON: [Prevod] Nemamo prigovora.

24 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] Onda je sve u redu. Hvala vam,
25 g. Hafetz.

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 3

1 [Svedok ulazi u sudnicu]

2 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] Dobar dan, profesorka Fraser.

3 Želim vam dobrodošlicu ponovo, pošto ste se sada vratili u
4 sudnicu. Nadam se da ste mogli dobro da se odmorite preko
5 noći.

6 SVEDOK: [Prevod] Jesam, hvala.

7 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] Sada ćemo nastaviti sa
8 ispitivanjem koje vodi g. Hafetz.

9 G. HAFETZ: [Prevod] Hvala, časni sude.

10 SVEDOK: HELEN FRASER [Nastavak]

11 Unakrsno ispituje g. Hafetz: [Nastavak]

12 P. Dobar dan.

13 O. Dobar dan.

14 P. Želim da se na kratko vratim na jednu temu koje smo se
15 dotakli juče. Ne želim previše da se bavim time, ali samo da
16 sve bude jasno za zapisnik.

17 Na stranama 45 i 46 privremenog transkripta od juče, gđa
18 Menegon vas je pitala nešto o zabrinutosti koju ste osećali
19 povodom više različitih aspekata transkripata tužilaštva u
20 ovom predmetu. Gđa Menegon vas je pitala sledeće:

21 "U vašem izveštaju pomenuli ste da je problem i tumačenje
22 različitih zvukova, kao što je okretanje strana, što uveliko
23 prevazilazi nešto što se objektivno zaključiti na osnovu samog
24 audio zapisa."

25 Vaš odgovor je glasio:

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 4

1 "Da. Bilo je puno primera tzv. šuš -- zvučnih efekata koji
2 se opisuju na neki odgovarajući način, baš tako kako ste
3 rekli. Dakle, to prevazilazi ono što se zaista može čuti.
4 Ponekad se možda čuje zvuk šuštanja papira, pomeranja papira.
5 Da li je to zaista okretanje strana. Isto tako, može se čuti
6 da zvuk vrata, da li neko ulazi ili izlazi. Ja bih rekla da to
7 prevazilazi te informacije koje sadrži sam audio zapis."

8 Kasnije, tokom dana, počev na strani 95, pa otprilike do
9 stote strane privremenog transkripta, pošto smo vi i ja
10 razgovarali o vašem pregledanju audio zapisa i transkripcija i
11 različiti -- koji su u različitim fazama, u kutijama Eastman i
12 Clark, vi ste se složili da ste tu pronašli između ostalog
13 neke zvuke koji se primećuju ili percipiraju u audio snimku,
14 uključujući neke sportske komentare sa televizora ili radija,
15 puno nekog šuškanja zvukova koji ometaju razumevanju govora,
16 kao i neke epizode gde govornici šapuću, što bi se možda i
17 moglo protumačiti u okviru standardne transkripcije.

18 Sećate se toga?

19 O. Da.

20 P. Takođe ste u jednom trenutku primetili, da jedno lice
21 šapuće na način kao da želi da kaže nešto tajno, ali veoma
22 važno drugom licu koje je bliže mikrofonu koje odgovara.

23 Sećate se toga?

24 O. Da.

25 P. Na kraju ste se složili da je moguće za lica iz

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 5

1 tužilaštva koja su to transkribovala da ispravo čuju i zapišu
2 u transkript zvuk šuštanja papira tokom više snimanja koje je
3 tužilaštvo sprovodilo u ovom predmetu. Sećate li se toga?

4 O. Da.

5 P. Prihvatate li to još uvek?

6 O. Da.

7 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] G. Hafetz, samo da vas podsetim
8 da treba da pravite pauze između vašeg pitanja i odgovora
9 svedoka. I vas profesorka Fraser, molim da vodite računa o
10 tome.

11 G. HAFETZ: [Prevod] Izvinjavam se.

12 P. Kako ne bi bilo nikakvog nesporazuma, kada kažem šuštanje
13 papira, to je samo druga formulacija da se kaže "okretanje
14 papira," zar ne? Dakle, to je zvuk papira koji se pomera.
15 Govorimo o tome, je li tako?

16 O. Tako je.

17 P. U jednom trenutku juče ste rekli da ne volite formulaciju
18 da se nešto objektivno može zaključiti, barem kada je reč o
19 zvucima šuštanja papira ili sličnim zvucima i šumovima. Sećate
20 li se toga?

21 O. Da.

22 G. HAFETZ: [Prevod] Molim sudsku službenicu da nam sada
23 prikaže na ekranu 1D136 i to stranu 19. I to deo koji je pri
24 samom dnu te strane.

25 P. Profesorka, imate li primerak toga kod sebe?

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 6

1 O. Da.

2 P. Kod sebe?

3 O. Da.

4 P. Usmeriću vam pažnju na ono što je u dnu te strane, gde u
5 svom izveštaju kažete, da:

6 "Transkripti takođe uključuju dosta kontekstualnih
7 komentara. U vezi s tim ko ulazi u prostorije, ili izlazi iz
8 njih, zatim tumačenje raznih zvukova kao što je šuštanje
9 papira ili okretanje strana, što sve uveliko prevazilazi ono
10 što se može objektivno zaključiti na osnovu samog audio
11 zapisa."

12 Pre svega, slažemo se, bar što se tiče šuštanja papira
13 pomeranja papira, ovaj deo izveštaja nije tačan. Da li je to
14 tako?

15 O. Netačno. Aha, sad mi je jasno šta hoćete da kažete.
16 Dakle, vi sugerišete da, pošto sam rekla, da to uveliko
17 prevazilazi ono što se može objektivno zaključiti.

18 P. Ja to ne sugerišem, već samo kažem, jer vi ste juče
19 rekli, da su prevodioci tužilaštva možda mogli da čuju i
20 objektivno zaključče, to su vaše reči, da je u pitanju zvuk
21 pomeranja papira. O tome smo juče govorili, zar ne?

22 O. Da.

23 P. Mislím da smo se složili, da se može objektivno
24 zaključiti tako nešto, da je moguće da je za prevodioce i
25 transkribere tužilaštva da su objektivno zaključili da je u

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 7

1 pitanju zvuk pomeranja papira u jednom ili više video zapisa.

2 Je li tako?

3 O. Da.

4 P. Dakle, ovaj deo vašeg izveštaja, sada u stvari nije

5 tačan. Je li tako?

6 O. Pa, bojim se da ja to tako ne vidim. Možda vas ne razumem

7 dobro, a -- ali ja ne mogu da kažem da se ne slažem sa onim

8 što sam napisala u tom poslednjem pasusu koji ste mi

9 pročitali.

10 P. Dobro. Idemo onda korak po korak.

11 O. Hvala.

12 P. Vi kažete, da transkripti takođe uključuju dosta

13 kontekstualnih komentara, odn. komentara o kontekstu,

14 uključujući između ostalog zvug šuštanja papira, je li tako?

15 O. Mislim da razumem sada u čemu je nesporazum. Mislim da

16 sam se ja ovde pozivala na to, da je to možda šuštanje papira

17 ili okretanje strana, ali to nije bilo jasno, kako je moguće

18 znati, da je u pitanju baš okretanje strana.

19 P. Dakle, samo okretanje strana je nešto što se možda ne

20 može objektivno zaključiti?

21 O. Pa, kao što sam ja juče pokušala da kažem, to da se kaže

22 da je nešto -- se može objektivno zaključiti, a drugo ne, nije

23 baš od velike pomoći. To je težak pojam, šta je nešto što se

24 može objektivno zaključiti na osnovu audio snimka, ali ja ne

25 mogu da kažem da se ne slažem sa onim što sam ovde napisala.

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 8

1 P. Ali profesorka, to onda pokreće drugo pitanje. Vi ste
2 onda sami upotrebili izraz da se to objektivno može
3 zaključiti. Ja sada -- kao da smatrate problematičnim samu tu
4 formulaciju iz svog izveštaja.

5 O. Pa, ja kažem da oni zaključci koji su tamo izvedeni,
6 prevazilaze ono što se objektivno može zaključiti. Ne mislim
7 da sam rekla ono što se objektivno može zaključiti.

8 P. Da li se ne slažete sa tim izrazom ili formulacijom ono
9 što se objektivno može zaključiti, koji ste upotrebili u
10 sopstvenom izveštaju?

11 O. Pa, ne. Ne baš. Ne mogu da kažem da se sada ne slažem sa
12 onim što sam ja tu napisala.

13 P. Da li verujete sada, kada ovde svedočite u sudnici, da
14 lice koje je transkribovalo ove zvuke za tužilaštvo, kada je
15 zabeleženo zvuk šuštanja papira u jednom ili više
16 transkripata, uveliko time prevazilazi ono što se objektivno
17 može zaključiti iz samog audio zapisa.

18 O. Pa, mislim da je u pitanju tumačenje tih zvukova. To sam
19 pokušala da kažem, ali ne mogu da kažem da ne prihvatom ili ne
20 slažem se sa time što sam ovde napisala. Zaista verujem, da
21 komentar o -- o ulascima i izlascima iz prostorije i tumačenje
22 različitih zvukova, prevazilaze ono što se objektivno može
23 zaključiti iz audio zapisa. To jeste tačno.

24 P. Ali, ne kada je reč o šuštanju papira, zar ne?

25 O. Pa, pretpostavljam da ako stvarno porazmislite o tome,

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 9

1 ako je to neko šuštanje, kako možete da budete sigurni da je u
2 pitanju papir a ne nešto drugo. Takve stvari su tumačenja. To
3 su možda tačna tumačenja, ali ipak su tumačenja.

4 P. Ali, pitanje. Doktorka je o tome da je taj tip zvuka
5 nešto što se objektivno može zaključiti, baš kao što ste
6 zapisali u onom predmetu Pack i Eastman, u tim predmetima,
7 uključujući, odn. uzimajući u obzir i nameru govornika.

8 O. Pa, mislim da ono što sam napisala u kratkim citatima
9 koje ste pročitali, nije sasvim isto kao što su ove okolnosti
10 u ovom predmetu. Mislim da sam govorila o onome šta se čula na
11 televiziji u onom delu koji ste pročitali. To nisam pregledala
12 i ne bih se rado vraćala na to i tumačila šta sam tačno htela
13 da kažem. Svakako su tu postojali još neki dodatni aspekti.
14 Mislim da kada se nešto transkribuje, sve što možemo jeste da
15 napišemo naše najbolje shvatanje onoga što se dešava, i to je
16 upravo ono što su ti službenici koji su ovde pravili
17 transkript uradili.

18 P. Profesorka Fraser, da li mislite na osnovu više od 30
19 godina iskustva koje imati u ovoj oblasti, da je lice koje je
20 transkribovalo taj zapis za tužilaštvo, možda tačno zabeležilo
21 u transkriptu zvuk pomeranja papira, tako kako su to čuli u
22 zvučnom zapisu.

23 O. Izvinjavam se. Nisam čuo poslednji deo.

24 P. Tako kako su to čuli u zvučnom zapisu.

25 O. Da. Mislim da je to moguće.

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 10

1 P. Hvala. Sada bih vas pitao nešto, gđo Fraser, o vašim
2 kontaktima sa odbranom i materijalima koje ste dobili iz ovog
3 predmeta.

4 O. Dobro.

5 P. Pre nego što ste potpisali svoj izveštaj 27. marta 2026.
6 godine, da li ste odbrani poslali neku radnu verziju svog
7 izveštaja?

8 O. Pa, pretpostavljam da jesam.

9 P. Ali, doktorka, vi ovde svedočite kao sudski veštak.
10 Očekujem od vas odgovor da ili ne. Jeste li im to poslali?

11 O. Da, jesam.

12 P. Koliko radnih verzija ste im poslali?

13 O. Ne sećam se.

14 P. Više od jedne?

15 O. Verovatno, da.

16 P. Više od dve?

17 O. To neću moći da sasvim precizno odgovorim.

18 P. U kom otprilike vremenskom trenutku, od trenutka -- od
19 momenta kada su vas angažovali krajem decembra 2025, do
20 završetka vašeg izveštaja, 27. marta ste poslali te radne
21 verzije svog izveštaja.

22 O. Pa, takođe se ne sećam tačnih datuma.

23 P. Otprilike.

24 O. Zaista, ne mogu da kažem približno. Izvinjavam se.

25 P. Da li ste dobili neke povratne informacije od odbrane o

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 11

1 tom -- toj jednoj ili dve radne verzije koje ste im poslali?

2 O. Da.

3 P. U kojoj formi ste dobili povratne informacije. Da li
4 putem *email-a* ili putem *Teamsa* ili nekog drugog *online* sistema
5 komunikacije ili preko telefona?

6 O. Prilično sam sigurna da nije bilo preko telefona, ali
7 dopisivali smo se *email-om*, a imali smo i razgovora i preko
8 *Zoom-a*.

9 P. Kako su tekli ti razgovori?

10 O. Pa, samo smo razgovarali o materijalima.

11 P. Da li su vam postavljali neka dodatna pitanja o
12 informacijama koje ste uključili u svoj izveštaj?

13 O. Da.

14 P. Da li ste im vi dali usmene ili pismene odgovore na ta
15 pitanja?

16 O. Da.

17 P. Da li pismeno?

18 O. Pa, mislim da je većina toga bila u razgovoru uživo.

19 P. Da li ste vodili beleške u tim razgovorima?

20 O. Da.

21 P. Da li ste u skladu s tim promenili svoj izveštaj na
22 osnovu njihovih pitanja i uputstava?

23 O. Verovatno jesam, ali ne mogu tačno da se setim šta sam
24 radila.

25 P. Da li se sećate i jednog od tih dodatnih pitanja ili

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 12

1 uputstava koje su izneli tokom tog rada na izveštaju, ako to
2 tako mogu da nazovem.

3 O. Da.

4 P. Da li se sećate nečega što su tražili od vas da izmenite
5 ili proširite u svom izveštaju?

6 O. Mislim da su uglavnom postavljali pitanja koja su
7 uglavnom bila usmerena na razjašnjavanje.

8 P. Vi nigde u svom izveštaju ne navodite da su postojale i
9 ranije verzije?

10 O. Ne. Ne pominjem to.

11 P. Nigde takođe ne beležite ni šta su bila ta dodatna
12 pitanja koja vam je odbrana postavila. Je li tako?

13 O. Ne. To ne pominjem.

14 P. A, pošto se sada toga ne sećate, mi samo možemo da imamo
15 pretpostavke u vezi s tim?

16 O. Nisam znala da je potrebno da to zabeležim.

17 P. Ali, mi danas ne znamo koja ste uputstva primili, niti
18 koja ste dodatna pitanja dobili, zar ne?

19 O. Ne znam. Možda ako ih pitate. Ne znam.

20 P. Ali, od vas ne možemo da dobijemo tu informaciju?

21 O. Ne. Ne možete.

22 P. Kad je reč o prepisci koju ste imali, koliko ste imejlova
23 razmenili sa timom odbrane od kraja decembra do 27. marta?

24 O. Ne znam.

25 P. Više ili manje od deset po vašem mišljenju?

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 13

- 1 O. Verovatno više od deset.
- 2 P. Više ili manje od dvadeset?
- 3 O. Ne bih mogla konkretno da odgovorim.
- 4 P. Da li je tačno da se u nekim od tih imejlova -- su se
- 5 nalazila dodatna uputstva?
- 6 O. Koliko se ja sećam, njihova pitanja su prevashodno bila
- 7 pojašnjenja.
- 8 P. Da li možete da mi date neki primer takvog pitanja?
- 9 O. Nažalost, ne.
- 10 P. Na osnovu vašeg izveštaja, u trećem delu, vi ste dobili
- 11 šest fajlova tipa .wav koji nisu bibolšan [sic] -- poboljšani.
- 12 I to ste dobili od odbrane?
- 13 O. Da.
- 14 P. I svaki fajl je trajao nekih pet minuta. Je l' tako?
- 15 O. Da.
- 16 P. I onda ste dobili još jedan poboljšan .wav fajl od pet
- 17 minuta?
- 18 O. Imam utisak da je jedan od njih bio kraći, ali bih morala
- 19 da proverim beleške.
- 20 P. To su svi audio fajlovi koji ste dobili od odbrane?
- 21 O. Mislim da dā.
- 22 P. Ukoliko ih je bilo više?
- 23 O. Oni bi morali biti u mom izveštaju.
- 24 P. Morali bi biti navedeni u vašem izveštaju, zar ne? Tako
- 25 da možemo pretpostaviti da ste vi ukupno dobili osam audio

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 14

1 fajlova?

2 O. Moguće da sam dobila i druge, ali se nisam njima služila,
3 nisam se na njih pozivala. Ja sam nastojala da zabeležim audio
4 fajlove i druge materijale koje sam dobila, a koji su bili
5 relevantni za izveštaj. Ne sećam se, ali jednostavno kažem da
6 je moguće da sam dobila i druge na koje se nisam pozvala.

7 P. Dakle, vi kažete da je moguće da su vam poslali više
8 audio fajlova od onih koji su navedeni u vašem izveštaju?

9 O. Ja sam *downloadovao* sa jako puno materijala. Iskreno, ne
10 sećam se tačno. Nisam sve to pregledala. Ja sam mislila da će
11 se pitanja odnositi na moj -- na ono što sam zabeležela u
12 izveštaju, a ne na ono što sam pregledala u prethodnom
13 materijalu.

14 P. Ali, slažete se da je svrha pisanja izveštaja bila da
15 iznes -- da iznesete komentare o svim snimcima i transkriptima
16 u ovom predmetu. Stoga je bilo važno da zabeležite koji
17 materijal ste tačno dobili od odbrane, zar ne?

18 O. Da.

19 P. Ali, moguće da vi to niste ipak to uradili?

20 O. Moguće da nisam.

21 P. Od 348 audio fajlova koji su prihvaćeni u spis predmeta u
22 ovom predmetu, što je ukupno više od 28 sati audio snimaka, u
23 vašem izveštaju stoji da ste vi primili ukupno osam, je li
24 tako?

25 O. Da.

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 15

1 P. Vama je jasno da je to manje od 3%?

2 O. Da. Nisam ja obračunavala koliko je, ali to mi zvuči
3 razumno, prihvatljivo.

4 P. Tako da, osim ukoliko ste dobili neke druge audio fajlove
5 koje ste i poslušali, a koje niste pomenuli u izveštaju, to
6 znači da vi ništa ne znate o otprilike 97% audio snimaka iz
7 ovog predmeta, je li tako?

8 O. Da.

9 P. Da li ste ikada prilikom brojnih kontakata sa Tačijevim
10 timom odbrane u periodu od decembra do marta ove godine, da li
11 ste ikada zatražili od njih da vam dostave više audio snimaka
12 pored tih osam koje navodite u izveštaju?

13 O. Ne. Nisam.

14 P. Pri dnu treće strane i pri vrhu četvrte strane vašeg
15 izveštaja, a to je 1D136, vi kažete da ste dobili audio
16 segmente?

17 O. Izvinite, ne vidi se taj dokument na ekranu, pa bih
18 potražila u svojim dokumentima. Kažete pri dnu treće i vrhu
19 četvrte strane?

20 P. Da. Vi kažete da ste dobili audio segmente samo vezane za
21 posete od 3. septembra i 6. oktobra 2023. Je li tako?

22 O. Da.

23 P. I konkretno se pozivam na odlomak, odn. odeljak 3.1 na
24 trećoj strani i na stavke od (a) do (f), gde se navode .wav
25 fajlovi. Da li to vidite?

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 16

1 O. Da.

2 P. Kako bi sve bilo jasno, verujem da se radi o nenamernoj
3 grešci, pa bih želeo da mi to potvrdite, ali me ispravite ako
4 grešim. Na 46 strani transkripta radne verzije od juče, gđa
5 Menegon vas je pitala, a to su redovi 20 do 23, kad je reč o
6 pouzdanosti audio snimka. Radi se o Kuçijevoj poseti od 3.
7 septembra, 2023, kao i o Smakajevoj poseti, vi ste rekli da ne
8 govorite albanski, ali ste se služili alatkama, kako biste
9 utvrdili kvalitet i onda vas je ona pitala, da li je tačno da
10 su ovi delovi audio snimka nerazgovetni.

11 Da li je tačno da se zapravo radi o Smakajevoj poseti
12 koja je bila bilo iz septembra, bila od 9. septembra 2023. ili
13 od 7. oktobra, jer mislim da se radi o nenamernoj grešci, jer
14 vi zapravo niste dobili nikakav audio snimak koji se odnosi na
15 Smakajevu posetu iz septembra ili oktobra, zar ne? Tako da,
16 kada vas ovde pitaju o nerazgovetnosti snimka vezano za
17 Smakajevu posetu, vi zapravo ništa ne znate o toj poseti?

18 O. U pravu ste, ali mislim da sam ja imala snimke vezane za
19 3. septembar i 6. oktobar i nažalost nisam obraćala pažnju na
20 imena posetilaca i takve stvari. Ja sam imala pristup samo
21 fajlovima od tih datuma koje sam pomenula, tako da ako sam
22 napravila grešku u vezi sa imenima lica koja su došla u
23 posetu, izvinjavam se, to je greška.

24 P. Nema potrebe da se izvinjavate, samo želim da ispravim
25 zapisnik od juče i vi zapravo niste dobili bilo kakav komentar

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 17

1 ili ništa u vezi sa bilo kakvim audio snimkom koji se odnose
2 na Smakajeve posete, je li tako?

3 O. Ja sam imao audio snimak koji se ovde pominje i koliko se
4 sećam, to su posete od 3. septembra i 6. oktobra.

5 P. Da. I ti datumi se poč -- navode na početku za audio
6 fajlove od A do F?

7 O. Da.

8 P. I na četvrtoj strani vašeg izveštaja, vi kažete da ste
9 dobili brojne verzije vezane za dve posete od 3. septembra i
10 6. oktobra 2023, je li tako?

11 O. Da.

12 P. I vi ste juče sa gđom Menegon izvesno vreme razgovarali o
13 različitim revidiranim verzijama. Je li tako?

14 O. Da.

15 P. I mislim da ste juče rekli da bi najbolji način rada za
16 sud bio da se osloni na samo jednu verziju, a na ne -- a ne na
17 četiri različite verzije?

18 O. Koliko se sećam jučerašnjeg razgovora, smatram da je
19 teško sudu da oceni različite verzije, tako da sam postavila
20 pitanje u čemu je vrednost toga da imaju više verzija.

21 P. U redu. Upravo tako. Da li ste dobili neki drugi deo
22 nekog drugog transkripta pored ovih koje -- koji su navedeni
23 ovde?

24 O. Mislim da ne.

25 P. Da li je to definitivno "ne", ili niste sigurni?

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 18

1 O. Volela bih da mogu da kažem definitivno ne. Moguće da sam
2 dobila nešto čime se nisam služila, ali ja sam ovde navela
3 materijal kojim sam se služila kad sam pisala izveštaj?

4 P. I ako pretpostavimo da ih niste dobili ili ih niste
5 čitali ili niste se pozvali na njih, to znači da vi nemate
6 nikakva saznanja o transkriptima za 7 od 9 snimljenih poseta u
7 ovom predmetu?

8 O. Ja ne znam koliko je ukupno bilo poseta. Ja sam imala
9 materijal za ove dve posete. Meni je rečeno da ovi mat --
10 materijali koje sam dobila su reprezentativni.

11 P. Po mišljenju odbrane, je li tako?

12 O. Da.

13 P. I vi nemate nikakvo nezavisno znanje, saznanje o bilo kom
14 drugom transkriptu koji niste imali priliku da pogledate?

15 O. Tako je.

16 P. Isto važi i za prevod.

17 O. Da.

18 P. Pogledajmo odeljak 34 na strani 4 vašeg izveštaja. Vi
19 navodite četiri podneska koja ste dobili od odbrane u ovom
20 predmetu. Je li tako?

21 O. Da.

22 GĐA MENEGON: [Prevod] Izvinjavam se kolegi, ali mi je
23 upravo rečeno, zato što ste vi sad postavili to pitanje, šta
24 sam ja iznela svedoku u pogledu toga šta će slušati i u vezi
25 sa posetama Kuçija i Smakaja i upravo mi je rečeno da se u

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 19

1 radnoj verziji transkripta govori o Kuçiju i Smakaju, ali da
2 se u zvaničnoj verziji od jutros govori o posetama Kuçija i
3 Kilaja, pa to napominjem zbog zapisnika.

4 G. HAFETZ: [Prevod] Hvala. Drago mi je zbog toga i zbog
5 toga smo to i pojasnili. Vi ste u pravu.

6 Molim da se sada prikaže dokument SPOE00411742 i
7 konkretno strana 411747.

8 P. Profesore Fraser, 15. aprila, kao što vidite iz ovog
9 *email-a*, 15. april ove godine, tužilaštvo je od Thačijeve
10 odbrane dobilo odgovor na zahtev za dodatne informacije o
11 materijalu koji vam je dostavljen.

12 G. HAFETZ: [Prevod] Molim da sada pogledamo treću stranu
13 ovog dokumenta. To je 745 -- 5 [kao što je prevedeno]. Molim
14 da se prikaže šta je pri dnu. Hvala. Molim da se malo podigne
15 strana. 15. februara 2026. i 15. marta 2026, dobili ste
16 dodatni materijal. Da li to vidite?

17 O. Da.

18 P. I to je bilo u skladu sa -- to su bili zapravo linkovi ka
19 stranici suda gde se govori o radnoj politici prevodilačke
20 službe ovoga suda i gde se govori o uputstvima sekretarijata.
21 I takođe se navodi odluka o radnom jeziku. O tome je juče bilo
22 reči.

23 O. Da.

24 P. Da li ste pregledali taj materijal.

25 O. Pogledala sam odluku o radnom jeziku, to je ta. Mislim da

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 20

1 sam to pogledala.

2 P. Ali, vi niste naveli u svom izveštaju da ste pogledali
3 odluku o radnom jeziku. To je F76, zar ne?

4 O. Tako je.

5 P. A, šta je sa drugim materijalom o kom se govori u ovoj
6 prepisci iz februara 2026?

7 O. Nisam siguran [kao što je prevedeno] da sam razumela o
8 čemu govorite.

9 P. Da li ste ih pregledali?

10 O. Oni koji se navode pod prvom -- pod prvojm [sic] -- prvom
11 stavu --

12 P. Da. U ovoj prepisci iz februara, odn. ovde gde se govori
13 o februaru 2026.

14 O. To su uputstva Sekretarijata suda, u vezi sa prevođenjem
15 usmenim i pismenim, i tu se govori i o odluci o radnom jeziku
16 postupka. Sećam se da sam dobila odluku o radnom jeziku u
17 postupku. Možda sam pogledala i ove druge dokumente. Nisam
18 sigurna.

19 P. Da ste ih pogledali, vi biste ih naveli u svom izveštaju,
20 zar ne?

21 O. Ne nužno. Mislim da je čak bilo reči o tome da li treba
22 da napominjem ovu odluku o radnom jeziku postupka. Mislim da
23 mi je rečeno da nije potrebno da se to zabeleži. Ja sam tu
24 belešku dostavila gđi Menegon i nisam proučavala detaljno
25 odluku o radnom jeziku u postupku.

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 21

1 P. Kada kažete da ste dali tu belešku gđi Menegon, na šta
2 mislite?

3 O. To je bilo u radnoj verziji mog izveštaja.

4 P. Dakle, u jednoj od belešci [sic] vi ste se pozvali na
5 odluku o radnom jeziku?

6 O. Ne. Ne. To je bilo ovo. I mislim da sam pitala da li
7 treba to da navedem. Iskreno se ne sećam. Nisam očekivala da
8 će biti pitanja o ovome, pa nisam pregledala sve to.

9 P. Ali, da razjasnimo, kako ste se vi pozivali na to u
10 radnoj verziji izveštaja, pa ste onda o tome razgovarali i na
11 kraju odlučili da to ne treba da se uvrsti u konačnu verziju
12 izveštaja.

13 O. Možda sam rekla, da li treba da navedem odluku o radnom
14 jeziku?

15 P. Ali, vi to jeste progloda [sic] -- pregledali, kažete?

16 O. Da, jesam, ali na brzinu.

17 P. I rečeno vam je da nema potrebe da to uradite ili da ne
18 treba to da uradite?

19 O. Iskreno se ne sećam.

20 P. A, kada je reč o drugim dokumentima koji se pominju u tom
21 prvom pasusu. Konkretno, politika rada suda u vezi sa usmenim
22 i pismenim prevođenjem. Da li ste to pogledali?

23 O. Ne znam. Nisam to detaljno proučavala.

24 P. A, kad je reč o uputstvu sekretarijata u vezi sa
25 zahtevima za dostavljanje pismenog i usmenog prevoda i

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 22

1 verifikacijama?

2 O. Ne sećam se.

3 P. Profesore, na 21. strani vašeg izveštaja, gde govorite o
4 oceni postupka, vi kažete da je postupak bio izuzetno
5 neodgovarajući.

6 O. Da. Ja mislim da sam govorila o tome kako je prevodilačka
7 služba pregledala audio snimke.

8 P. A, pre nego što je napravljena ta izuzetno neodgovarajuća
9 evaluacija, procena, možda ste ili niste, pregledali
10 nekolicinu politika vezanih za prevod, tumačenje,
11 verifikaciju. Da li je tako?

12 O. Pogledala sam odluku o radnom jeziku i definitivno
13 razumem proces verifikacije koji je trebalo da se koristi za
14 audio snimak koji sam pogledala.

15 P. Ono što naznačujete [sic] -- [kao što je prevedeno] u
16 izveštaju je da ste pogledali dva pravna podneska. Dva su bila
17 -- odluke sudijske, a dva su pravni podnesci tužilaštva. Je li
18 tako?

19 GDA MENEGON: [Prevod] Izvinite što prekidam, samo da
20 kažem, nije rekla "izuzetno neodgovarajući," već "potpuno
21 neodgovarajući".

22 G. HAFETZ: [Prevod] Izvinjavam se. Znači, rekli ste
23 "potpuno neodgovarajući." Hvala na ovoj ispravci.

24 P. Profesorka Fraser, sećate se razgovora sa braniteljkom,
25 da li 'mejlom' [kao što je prevedeno], da li telefonom, da li

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 23

1 nekom drugom vrstom komunikacije, gde su vas pitali pre
2 pripremnog sastanka o nekoj drugoj vrsti podrške koju biste
3 mogli da ponudite, kako bi odgovorili na pitanja vezana za
4 sudsku odluku o verifikacionom procesu i vašem izveštaju?

5 O. Nisam sigurna na šta mislite.

6 P. Sećate se da vas je braniteljka zamolila da komentarišete
7 zapažanja sudija da po njegovom mišljenju, vaš materijal iza
8 sebe nema pravnu osnovu. Sećate se toga?

9 O. Možete li mi reći šta zapravo želite, čega da se setim,
10 da li treba da komentarišem sudsku odluku, da nije bilo pravne
11 osnove ili pravne podrške? Možete li da ponovite?

12 P. Pogledajmo stranu 3, molim vas ovog dokumen -- dokumenta.
13 Dno stranice. ERN 744.

14 O. Izvinite, samo da razjasnim ovo što je sada na ekranu.
15 Mislim da to ranije nisam videla, je l' tako?

16 P. Tako je. Ovo je sažetak komunikacija s vama, gde se traže
17 dodatne informacije. Onda, mi smo podneli taj zahtev.

18 O. U redu.

19 P. Dakle, strana 3. 14. februara 2025, a trebalo bi da piše
20 2026. zar ne?

21 O. Pretpostavljam. I ja sada vidim da piše. Mislim da treba
22 da piše 2. februar.

23 P. Izgleda da su to samo greške u kucanju.

24 O. Tako je. Nisam imala s njima komunikaciju u februaru
25 2025.

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 24

1 P. Niste dakle radili u februaru 2025. na ovom predmetu, je
2 li tako?

3 O. Izvesno ne.

4 P. Dakle, u *emailu* koji ste primili od Thačijeve odbrane, tu
5 piše:

6 "14. februara 2025, profesorka Fraser je dobila odluku
7 F00737, koja je usvojena u -- kojom su usvojeni transkripti."

8 O. Mogu li da pročitam?

9 P. Molim vas, pročitajte.

10 O. Hvala. Vidim, da.

11 P. Samo da pojasnimo. Jasno mi je da ovo niste ranije
12 videli.

13 G. HAFETZ: [Prevod] Da li svedok može -- molim vas,
14 pokažite svedoku sledeću stranicu.

15 SVEDOK: [Prevod] Da.

16 G. HAFETZ: [Prevod]

17 P. Prvo, sećate li se ove komunikacije sa Thačijevom
18 odbranom, a u vezi sa sažetkom ovih tačaka na dnu strane, od
19 dna strane 3 do vrha strane 4?

20 O. Da. Ne detaljno, ali evo sad kad pogledam, sećam se.
21 Sećam se da smo o tome razgovarali.

22 P. Za 14. februar 2026. piše da vam je rečeno sledeće: kako,
23 kako vam je to rečeno?

24 O. Možete li malo da vratite tekst? Mislím da je to stiglo
25 'mejlom' [kao što je prevedeno].

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 25

1 P. Da li ste i odgovorili 'mejlom' [kao što je prevedeno].

2 O. Verovatno, ne. Verovatno smo popričali za Zoom.

3 P. Znate li otprilike kada se taj sastanak na zunu [sic] --
4 Zoom-u održao posle 14. februara 2026?

5 O. Ne znam tačan datum.

6 P. Sećate li se šta ste rekli odbrani u odgovoru na pitanja
7 koja su vezana za paragraf 35 i 36 odluke 737?

8 O. Ne sećam se tačno šta sam rekla u to vreme. Pokušavam da
9 se setim koji su to paragrafi bili. Možda se sećam, ali nisam
10 sto posto sigurna da dobro pamtim.

11 G. HAFETZ: [Prevod] Možemo li da pogledamo dokument
12 F00737, paragrafa 35 i 36? Hvala, sudska službenice.

13 P. Profesorko [kao što je prevedeno] Fraser, možete li ovo
14 da pročitate, pa ćemo preći na stav 36?

15 O. Možete li da spustite malo tekst do sledeće stranice?
16 Hvala. Mislim da sam završila. Samo jedan ovaj pasus na 36.
17 Strani, je li tako?

18 P. Da.

19 O. Hvala.

20 P. Sećate li se da ste to pročitali ranije?

21 O. Da.

22 P. Imali ste razgovor sa Thačijevom odbranom u vezi sa ovim
23 pitanjem?

24 O. Da.

25 P. Sećate li se o čemu ste pričali sad kad ste pročitali?

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 26

1 O. Ne sećam se detaljno, ali znam -- sećam se sadržaja.

2 P. Da li je to nešto na šta ste se osvrnuli u različitim
3 radnim verzijama svog izveštaja?

4 O. Mislim da ne. Ne.

5 P. Doktorka Fraser, postaviću vam nekoliko pitanja vezano za
6 opseg vašeg zaključaka u izveštaju kako bi sve bilo jasno. Ako
7 imate izveštaj pred vama.

8 G. HAFETZ: [Prevod] Vaši zaključci su izneseni na
9 stranicama 21 i 22. 1D136.

10 SVEDOK: [Prevod] Da.

11 G. HAFETZ: [Prevod] Molim sudsku službenicu da pogledamo
12 prvo stranu 21. Da pogledamo donji deo stranice.

13 P. Mislim da smo to pomenuli i juče, ali dva su različita
14 zaključka iznesena na ovom donjem delu stranice, 21. Je li
15 tako?

16 O. Da. Samo još jednom da pogledam. Da.

17 P. Prvi zaključak ima veze sa odeljkom 7, je li tako?

18 O. Da. Tako je. 7.a je zaključak vezan za tačku 7.

19 P. Odeljak 7 ako pogledamo na stranici 17, ne moramo da se
20 vraćamo sada, je naslovljen "Tekući predmet."

21 O. Samo da pogledam, da ne pogrešimo još jednom. Da.

22 P. 7.8 je završni zaključak izveštaje [kao što je
23 prevedeno]. Dakle, na to želite da sud obrati najveću pažnju?

24 O. Da. Tu sam rezimirala glavne argumente u zaključku.

25 P. Odeljak 8 kaže:

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 27

1 "Nisam u mogućnosti da procenam [sic] pouzdanost ovih
2 prevoda, na osnovu informacija koje su mi predočene."

3 Kada kažete "ove prevode", na koje zapravo mislite?

4 O. Pret -- mislim da se to odnosi na ove dve posete koje smo
5 pomenuli od 3. septembra i 6. oktobra.

6 P. Prevodi u vezi s kojim ste dobili osam audio snimaka. Dva
7 kontekstualno -- dva su zapravo bili poboljšane verzije istog
8 audio snimka.

9 O. Da.

10 P. Dakle, ovaj zaključak se ne odnosi na prevode koje niste
11 primili u vezi sa ovim predmetom?

12 O. Samo su vezani za tekstove koje sam ja dobili [kao što je
13 prevedeno] -- dobila.

14 P. Ali, vi ne znate koliko su oni reprezentativni ili nisi
15 [sic].

16 O. Ne mogu da kažem ništa o tome, jer sam dobila komentare
17 odbrane u vezi s tim, ali bilo sam vrlo jasna da nisam imala
18 pristup dodatnim prevodima i da sam se oslanjala na njihova
19 uverenja da su te informacije koje su došle do mene
20 reprezentativne.

21 P. Da li onda smem da zaključim, da svaki put kad se
22 pozivate na prevode i transkripte u odeljku 8 vašeg izveštaja
23 u zaključku, da se odnose samo na transkripte i prevode vezane
24 za posete od 3. septembra i 8. oktobra [kao što je prevedeno]
25 -- i 6. oktobra 2023?

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 28

1 O. Mislim da sam tu bila vrlo jasna. To je materijal koji
2 sam imala, i rečeno mi je da je reprezentativan. Druge
3 materijale nisam videla i svoje zaključke zasnivam na ove dve
4 posete.

5 P. Doktorka, kao prvo, trenutno nismo sigurni koje ste
6 materijale zapravo primili, stoga moram biti tačan -- moram
7 biti precizan, na šta se odnose, ovo što kažete, sve ove reči
8 koje pominjete. One njima pouzdanost prevoda.

9 Da budem jasan, hoćete da se u svim ovim rečima koje ste
10 ovde pomenuli oni, oni, ovi, njihova pouzdanost u odeljku 8,
11 da se sve te reči isključivo odnose na posete od 3. septembra
12 i 6. oktobra na transkripte zapravo tih poseta?

13 O. Da.

14 P. Dakle, kad kažete "posebno bih upozorila da se ne pada
15 pod utisak da su ovi prevodi konstituenti ili verodostojni u
16 svetlu raspoloživih spoljnih dokaza." Ovo je na strani 22.

17 Dakle, pozivate se tu, samo na ova dva transkripta koja sam
18 pomenuo. Poseta je od 3. septembra i 6. oktobra, je li tako?

19 O. Mislim da sad mogu da pomenem samo ono što sam već rekla.
20 To su transkripti na koje sam se osvrnula, ako su drugi bili
21 slični, onda bi se pozvala i na njih. Ako su oni koje sam
22 videla nereprezentativni, onda se ovo ne odnosi na druge. A,
23 ako su reprezentativni, onda bi se sve što sam rekla odnosilo
24 i na druge, ali sam izvesno analizu zasnovala na ove dve
25 posete koje ste pomenuli.

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 29

1 P. Postaviću vam -- postavljam vam drugo pitanje,
2 profesorka.

3 O. U redu.

4 P. Kada ste pisali i upozoravali sud, o tome kako da tumači
5 i procenjuje ove dokaze koristeći reči "one", "njih",
6 "njihovo", itd. važno je da budete jasni o čemu zapravo
7 govorite?

8 O. Dva.

9 P. Dakle, vaše upozorenje je ograničeno na transkripte od 3.
10 septembra -- posete od 3. septembra i 6. oktobra, je li tako?

11 O. Ne želim da se ponavljam, ali da. I na druge, ukoliko su
12 ovo reprezentativni primerci, što ne mogu sama da -- da
13 procenim.

14 G. HAFETZ: [Prevod] Časni sude, dobro je vreme za pauzu.

15 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] G. Hafetz, uglavnom radimo do
16 11:00h.

17 G. HAFETZ: [Prevod] Izvinite, hvala.

18 P. Doktorka, postaviću vam pitanje vezano za kvalitet i
19 razumljivost snimka. Ja sam nejasan, nerazgovetan. Dakle,
20 nejasan snimak je onaj koji zahteva pažljivo slušanje, ali
21 može da se razume od strane transkribera na osnovu internog
22 konteksta, je li tako?

23 O. Da.

24 P. Nerazgovetan audio snimak je onaj koji je otvoren za
25 različita tumačenja, do te mere, da čak i iskusni slušaoci

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 30

1 mogu na različite načine da čuju poruku. Je li tako?

2 O. --

3 P. Te definicije koje ste izneli u svom izveštaju, kasnije
4 su proširene tokom vašeg pripremnog razgovora sa odbranom. Je
5 li tako?

6 O. Tako je.

7 P. Juče smo se toga dotakli, ali da bismo bili jasni, ove
8 tri kategorije su ključne za vaš krajnji zaključak iz
9 izveštaja o kome smo maločas razgovarali. Je li tako?

10 O. Tako je.

11 P. Konkretno, vaša ocena o tome, pod koju od ovih kategorija
12 potpadaju određeni audio zapisi iz ovog predmeta, takođe od
13 ključnog značaja za vaš zaključak o pouzdanosti transkripata i
14 prevoda tužilaštva kao što je navedeno u vašim izveštajim na
15 stranama 21 i 22, je li tako?

16 O. Tako je.

17 P. Konkretno, pri dnu strane 21, i pri vrhu strane 22, vi
18 zaključujete, to je sa vrha strane 22, da:

19 "Pošto su te eksterne informacije morale uticati na
20 stenografa, postoji ozbiljna opasnost od cirkularnog
21 zaključivanja one vrste koja je izazvala nepravdu putem više
22 različitih vrsta forenzičkih dokaza u prošlosti, uključujući i
23 dokaze koje se odnose na govor."

24 Je li tako?

25 O. Tako je.

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 31

1 P. I ovde ste hteli da ukažete na taj uzrok, je li tako?

2 O. Da, tako je.

3 P. To se zasniva na kategorizaciji audio zapisa, kao
4 nerazgovetnih po vašem mišljenju, je li tako?

5 O. Nejasni i nerazgovetni. Mislim da je i jedno i drugo.

6 P. Ali, za nejasne, ne bi nužno bile neophodne eksterne
7 informacije. Je li tako?

8 O. Pa, ne bi nužno.

9 P. A, ta reč pošto koju ste upotreбили ili zbog toga,
10 zasniva se i na vašem korišćenju programa *ChatGPT Whisper*, je
11 li tako?

12 O. Tako je.

13 P. U stvari, bez te ocene, odgovarajuće ocene kategorija
14 jasnoće ili razumljivosti, vaši zaključci uopšte ne bi mogli
15 da stoje, je li tako?

16 O. Da li biste mogli da ponovite, molim vas, koji to
17 zaključci, ili koja ocena?

18 P. Pa, bez ocene koja se odnosi na čujnost i razumljivost, o
19 čemu smo upravo govorili, vaši zaključci kao takvi ne stoje.
20 Je li tako?

21 O. Da. Da je u pitanju jasan snimak, onda bi situacija bila
22 sasvim drugačija.

23 P. Pa, u slučaju da vi o tome donosite ocenu, je li tako?
24 Dakle, vaša ocena je ključni deo, je li tako?

25 O. Tako je.

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 32

1 P. I to je ocena za koju ste se oslonili na jedan ili više
2 instrumenata koji podrazumevaju veštačku inteligenciju?

3 O. Pa, mislim da se nisam u potpunosti oslonila na njih.
4 Mislim da sam se oslonila i na svoju ocenu tih materijala, a
5 transkripcija koju je napravila veštačka inteligencija je bila
6 deo toga, ali to nije bilo sve.

7 P. Drugi deo je ono što ste naveli u 27. pasusu beleške sa
8 pripremnog razgovora, utisak koji ste stekli kao neko ko inače
9 ne govori e -- albanski jezik, je li tako?

10 O. Da. Kao neko ko nije stručnjak za albanski jezik, ali
11 jeste stručnjak za forenzičku transkripciju i forenzičko
12 preslušavanje audio snimaka.

13 P. Da. To su vaši utisci, zar ne?

14 O. Da.

15 P. Dakle, zajedno su faktori utisci, kao nekoga ko ne zna
16 albanski jezik i rezultat koji je dobijen na osnovu korišćenja
17 programa *ChatGPT*, je li tako?

18 O. Dobro.

19 P. Nije pitanje -- nije, nije moguće da kažete "dobro", već
20 treba da odgovorite sa "da" ili "ne".

21 O. Pa, mnoga pitanja nisu zaista takva da se na njih može
22 samo odgovoriti sa "da" ili "ne", ali prihvatam to što kažete.

23 P. Ne radi se profesorka o tome da prihvatite šta ja kažem,
24 već o tome da odgovorite na moje pitanje. Ja vam mogu ponovo
25 pročitati ako želite.

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 33

1 Dakle, zajedno su na vaše zaključke, odn. vaši zaključci
2 su se oslanjali zajedno na vaše utiske kao osobe koja ne
3 govori albanski jezik i vašeg korišćenja programa *ChatGPT*. Je
4 li to tačno?

5 O. Pa, ja oklevam, zato što utisci zvuči kao nešto što je
6 veoma nepouzđano. Ja mislim da je u pitanju bila detaljnija
7 procena od toga. Ono što ja pokušavam sasvim jasno da
8 objasnim, jeste da se nisam u potpunosti oslanjala samo na
9 *ChatGPT*, a takođe sam pregledala, odn. preslušala te audio
10 snimke, unoseći u to svoju ekspertizu koju imam u vezi sa
11 forenzičkim -- forenzičkom analizom audio zapisa i forenzičkom
12 transkripcijom.

13 G. HAFETZ: [Prevod] Molim sudsku službenicu da prikažemo
14 dokument DHT1201728 i to stranu 6, ERN broj koji se završava
15 ciframa 1733. Zamoliću da prikažem ono što je pri dnu strane,
16 stavove 27 i 28?

17 O. Možete li da mi kažete šta je to?

18 P. Da, svakako. To je beleška odbrane o vašem sastanku sa
19 njima od 5. maja 2026. To je beleška sa pripremnog razgovora,
20 ovog koji je nedavno održan. Da li ste imali sa njima još neku
21 drugu -- drugi sastanak u vezi sa pripremom?

22 O. Ne, ne. Samo pokušavam da utvrdim šta je to tačno, jer je
23 to prvi put da to vidim.

24 P. Ako možete da pročitate paragraf 27 i 28, pa mi onda
25 recite kada ste završili.

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 34

1 GĐA MENEGON: [Prevod] Časni sude, žao mi je što upadam u
2 reč svom kolegi, ali samo sam htela da napomenem da ovaj
3 dokument nije na spisku dokumenata koje je tužilaštvo najavilo
4 da će koristiti. Ja nemam prigovor, ali trebalo bi da to bude
5 na njihovom spisku.

6 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] Da li je to bilo na vašem
7 spisku, gđo Menegon?

8 GĐA MENEGON: [Prevod] Da, jeste. Koliko shvatam, svaka
9 strana mora da navede dokumente koje će koristiti na svoj
10 spisak, bez obzira na to da li se oni već nalaze na spisku
11 druge strane. I mi smo tako postupili.

12 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] Pa, to je nešto što se više
13 odnosi na logistiku nego na neku konkretnu sudsku odluku ili
14 uputstvo. U svakom slučaju, ja mislim da to nije neko
15 suštinsko pitanje, tako da možemo da nastavimo sa radom.

16 G. HAFETZ: [Prevod] Hvala, časni sude.

17 P. Dakle, tu belešku je sastavila odbrana, koliko sam
18 razumeo, jer vi niste pisali ove beleške.

19 O. Ne. Ja sam to pročitala i čini mi se da je sve sasvim
20 jasno. Ne mogu da se setim tačnih reči koje sam izgovorila,
21 ali čini mi se da je to razuman rezime onoga što sam verovatno
22 rekla ili vrlo -- i to je vrlo slično onome o čemu smo vi i ja
23 maločas razgovarali.

24 P. O ovim pasusima se da rezimiram, ukoliko je to tačno,
25 govori o vašoj oceni zvučnog kvaliteta osam segmenata o kojima

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 35

1 smo govorili i navedeno je da je vaša mogućnost ocene

2 ograničene, s obzirom da ne govorite albanski jezik.

3 O. Tako je.

4 P. Idealno, taj kvalitet audio snimka trebao bi da se oceni

5 uz pomoć nekoga ko govori albanski jezik, jednog ili više

6 takvih lica. To je navedeno u 28. pasusu, je li tako?

7 O. Da. Koji bi nezavisno jedni od -- jedan od drugog

8 preslušali te audio snimke. Ja oklevam jer tu se kaže

9 govornici. Ja sam verovatno rekla govornici. Idealno bi bilo

10 da su u pitanju govornici albanskog jezika, koji imaju i

11 iskustvo sa preslušavanjem nerazgovetnih audio snimaka.

12 P. Taj stav 28, poklapa se sa vašim jučerašnjim svedočenjem,

13 kada ste na pitanje gđe Menegon odgovorili odbrani, da ste

14 zatražili pomoć jednog ili više govornika albanskog jezika da

15 vam pomognu sa ovim zadatkom. Je li tako?

16 O. Da. Pa, da. Ja sam pitala da li bi bilo moguće da mi se

17 omogući pristup takvim ljudima.

18 P. Je l' bi vam to bilo korisno, zar ne?

19 O. Da. Bilo bi. Hvala. Teško je zapamtiti. Hvala.

20 P. Razumem. I meni je to komplikovano.

21 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] G. Hafetz, dok ste pominjali

22 svedoku da treba da pravite pauze, prevodilac je ispravno

23 ukazao na to da ne pravite pauze.

24 Profesorka Fraser, ja bih vas zamolio još jednom da

25 pravite pauzu pre nego što budete odgovorili, kako biste bili

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 36

1 sasvim sigurni da je g. Hafetz završio svoje pitanje, a kada
2 ste sigurni da je završio pitanje, onda treba da nastavite.

3 G. Hafetz, pošto ste vi dobro upoznati sa našom
4 procedurom ovde, siguran sam da ćete povesti računa da pravite
5 pauzu između pitanja i odgovora.

6 G. HAFETZ: [Prevod] Da, časni sude.

7 P. Značenje stavova 27 i 28 je upravo u tome da se iznese
8 vaša ocena kvaliteta audio zapisa, o čemu sada govorimo, je li
9 tako?

10 O. Da.

11 P. I zbog tog ograničenja koje ste vi imali, i toga što
12 niste imali mogućnost da se oslonite na jednog ili više
13 govornika albanskog, da ste upotreбили veštačku inteligenciju,
14 odn. program koji je na njoj zasnovan. Je li tako?

15 O. Tako je.

16 P. I da se vratim na pitanje koje nas je dovelo do svega
17 ovoga. Vaša ukupna ocena kvaliteta audio zapisa u ovom
18 predmetu, zasniva se na vašem utisku, kao što je ovde opisano,
19 utisku koji ste stekli kao neko ko ne govori ovaj jezik i
20 korišćenja programa veštačke inteligencije, je li tako?

21 O. Kao nekoga ko ne govori albanski jezik, ali i takođe i
22 kao eksperta za forenzičku analizu audio snimaka i forenzičku
23 transkripciju.

24 P. Ali, ta ekspertiza nije bila dovoljna da se izveštaj
25 završi. Je li to tačno?

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 37

1 O. Mislim da bi bila dovoljna, jer sam mogla to vrlo lako da
2 obavim i bez korišćenja analize uz pomoć *ChatGPT*-ja, odn. ne
3 analize nego transkripcije koja je dobijena pomoću programa
4 *ChatGPT*.

5 G. HAFETZ: [Prevod] Zamoliću da pogledamo vaš izveštaj.
6 To je 1D136 i to deo koji se nalazi pri dnu strane 17.

7 P. Pod 7.2 stoji:

8 "Pošto ne znam taj jezik i nemam pristup obučenim
9 slušaocima koji znaju albanski jezik, onda sam ocenio
10 razumljivost audio zapisa, tako što sam ga propustila kroz
11 instrument za transkripciju veštačke inteligencije."

12 I sada kažete da vam to nije bilo neophodno za vaš
13 izveštaj?

14 O. Pa, nije bilo neophodno, već mi je bilo od pomoći.

15 G. HAFETZ: [Prevod] Molim sledeću stranu i to da
16 prikažemo deo koji je pri vrhu strane.

17 P. U sledeća tri pasusa, govorite o korišćenju *ChatGPT*
18 programa *Whisper* koji ste koristili u jednom ili više modela
19 da biste obavili taj eksperiment. Je li tako?

20 O. Tako je.

21 P. A, suština svega toga, izneta je na sredini strane
22 otprilike u sledećem pasusu koji počinje rečima "to znači".
23 Znači, to je zasnovano na onome što je prethodno opisano, zar
24 ne?

25 O. Tako je.

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 38

1 P. I to je bilo vaše korišćenje ovih modela veštačke
2 inteligencije za koje sada kažete da to nije bilo neophodno za
3 vaš izveštaj. Vi, kao neko ko ne govori engleski jezik, mogli
4 ste u dovoljnoj meri da ocenite kvalitet audio zapisa u ovom
5 predmetu, da biste došli do svog zaključka. Kažete li nam to?

6 O. Da.

7 P. Zašto ste onda upotreбили model veštačke inteligencije da
8 biste o -- o -- i opisali na pola strane?

9 O. Jer sam smatrala da će to biti od pomoći.

10 P. Kome?

11 O. Pa, sudu, a pre svega meni.

12 P. U belešci sa pripremnog razgovora, kada kažete da ste
13 bili ograničeni u svom ocenjivanju, čak i ta ograničenost u
14 oceni, bila je dovoljna i bez znanja jezika, kako biste izveli
15 zaključak koji ste izveli. Je li to tako?

16 O. Pa, pre godinu dana, ta transkripcija putem *ChatGPT*-ja
17 nije postojala. To je novi instrument i ja sam smatrala da bi
18 to bilo od pomoći.

19 P. Gospodo, to nije bilo moje pitanje. Moje pitanje glasilo
20 je, da pošto u belešci sa pripremnog razgovora, kažete da ste
21 imali ograničenje u svojoj oceni, čak i ta ograničena ocena,
22 bez ikakve mogućnosti da čak i prepoznate albanski jezik,
23 svejedno je to bilo dovoljno za vas da izvučete te zaključke
24 koje ste izvukli?

25 O. Da.

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 39

1 P. One kategorije na koje se oslanjate jasno, nejasno,
2 nerazgovetno. To je nešto što ste vi osmislili, zar ne?

3 O. Sami ti termini, ali, da.

4 P. Ne postoji neka lingvistička organizacija koja afirmiše
5 te termine, zar ne?

6 O. Pa ne kao takve.

7 P. Pa, u stvari, uopšte ne. Je li tako?

8 O. Tako je.

9 P. Dobro. Još malo bih vas nešto pitao o korišćenju tih
10 programa veštačke inteligencije prilikom sastavljanja svog
11 izveštaja. Pri kraju jučerašnjeg dana, objasnili ste nam da
12 ste koristili tri programa povezana sa *ChatGPT-jem*. Jedan od
13 njih koristili ste *online*, a dva kada niste bili na internetu,
14 odn. *offline*, je li tako?

15 O. Tako je.

16 G. HAFETZ: [Prevod] Časni sude, s obzirom na jučerašnja
17 pitanja i odgovore, ja prepuštam odbrani to, ali sada
18 napominjem da ću pomenuti nazive tih softvera koji su
19 korišćeni. Juče smo bili na poluzatvorenom zasedanju kada smo
20 govorili o tome.

21 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] G. Hafetz, kako bismo bili fer
22 prema svedoku, pogotovu imajući u vidu kraj jučerašnjeg
23 zasedanja, mislim da bi bilo najbolje da i to obavimo na
24 poluzatvorenom zasedanju.

25 G. HAFETZ: [Prevod] Nemamo ništa protiv toga, časni sude.

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Poluzatvorena sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 40

1 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] U redu.

2 Onda molim da pređemo na poluzatvoreno zasedanje.

3 [Poluzatvorena sednica]

4 [Tekst sa poluzatvorene sednice izbrisan]

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Poluzatvorena sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 41

1 [Tekst sa poluzatvorene sednice izbrisan]

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Poluzatvorena sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 42

1 [Tekst sa poluzatvorene sednice izbrisan]

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Poluzatvorena sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 43

1 [Tekst sa poluzatvorene sednice izbrisan]

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Poluzatvorena sednica)

Strana 44

Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

1 [REDACTED]

2 [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED]

3 [REDACTED]

4 [REDACTED] [REDACTED]

5 [REDACTED] [REDACTED]

6 [REDACTED] [REDACTED]

7 [REDACTED] [REDACTED]

8 [REDACTED] [REDACTED]

9 [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED]

10 [REDACTED]

11 [REDACTED] [REDACTED]

12 [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED]

13 [REDACTED]

14 [REDACTED] [REDACTED].

15 [REDACTED] [REDACTED]

16 [REDACTED] [REDACTED]

17 [REDACTED]

18 [REDACTED] [REDACTED]

19 [REDACTED]

20 [REDACTED]

21 [REDACTED] [REDACTED]

22 P. Kad je reč o onom snimku vesti koje ste koristili za

23 testiranje, koji je to bio snimak?

24 O. To je bio snimak vesti sa servisa za međunarodne vesti

25 koje imamo u Australiji.

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Poluzatvorena sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 45

- 1 P. Da li je to bilo -- da li su to bile vesti na albanskom?
- 2 O. Da.
- 3 P. Da li znate kako se zove?
- 4 O. Ne.
- 5 P. Da li znate koliko je dugo trajala ta emisija?
- 6 O. Mislim da je trajala tri do pet minuta.
- 7 P. Od kada je odgovor iz dvade [sic] -- 2023. Da li govorimo
- 8 o televizijskoj emisiji, ili nečemu što je emitovano na
- 9 internetu?
- 10 O. Televizija je u pitanju.
- 11 P. Da li znate kako se zove ta televizijska stanica?
- 12 O. Ne mogu sada da se prisetim.
- 13 P. Da li je ona stacionirana u Albaniji, na Kosovu ili negde
- 14 drugde?
- 15 O. Ne znam.
- 16 P. Da li znate nešto o dijalektima koji se koriste u
- 17 albanskom?
- 18 O. Ne.
- 19 P. Da li znate koliko ih ima?
- 20 O. Ne.
- 21 P. Da li znate koji je dijalekat korišćen u vestima koje ste
- 22 koristili?
- 23 O. Ne znam.
- 24 P. Da li znate koji dijalekat ili koji dijalekti se mogu
- 25 čuti na audio snimcima koje ste dobili?

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Poluzatvorena sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 46

1 O. Ne.

2 P. Da li vam je odbrana rekla?

3 O. Ne sećam se.

4 P. U svakom slučaju, taj faktor niste uzeli u razmatranje?

5 O. Nisam.

6 P. Da li vam je poznat pojam stopa greške reči *word error*
7 *rate*?

8 O. Da.

9 P. Šta je to?

10 O. To je način merenja različitih, odn. vrsta. To je jedan
11 od načina ocene alatke transkripcije, bilo da se radi o
12 transkripciji koji radi neki softver ili čovek. Dakle, ukoliko
13 imate poznati odn. imate snimak čiji je sadržaj vama poznat,
14 vi možete od lica ili mašine koja vrši transkripciju da
15 zatražite da izvrši transkripciju i da onda uporedite sa
16 referentnim transkriptom i da izbrojite koliko je reči
17 pogrešno zabeleženo. I onda izbrojite broj tih reči i dobijate
18 procenat koji odražava ukupan broj grešaka.

19 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] G. Hafetz, 11:00 je sati. Da li
20 je ovo odgovarajući trenutak za pauzu?

21 G. HAFETZ: [Prevod] Da. Mogu li samo da postavim još
22 jedno pitanje, da završimo samo.

23 P. Dakle, što je veća stopa greške, tim je -- to ukazuje na
24 veću nepouzdanost alatke, zar ne?

25 O. Da, tako je.

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Proceduralna pitanja (Poluzatvorena sednica)

Strana 47

1 G. HAFETZ: [Prevod] Da, u redu je. Sada možemo na pauzu.

2 Hvala, sudijo [kao što je prevedeno].

3 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] Molim da se svedok izvede iz
4 sudnice.

5 [Svedok privremeno napušta sudnicu]

6 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] Molim javnu sednicu.

7 [Javna sednica]

8 SUDSKI SLUŽBENIK: [Prevod] Sada smo na javnoj sednici,
9 časni sude.

10 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] Prekidamo sa radom do 11:30h.

11 --- Pauza u 11:01h

12 --- Nastavak sa radom u 11:30h

13 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] Molim da se svedok uvede u
14 sudnicu.

15 G. HAFETZ: [Prevod] Mogu li da vam se obratim, časni
16 sude?

17 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] Pre nego što uđe svedok?

18 G. HAFETZ: [Prevod] Da.

19 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] Onda molim poslužitelja da
20 sačeka trenutak.

21 G. HAFETZ: [Prevod] Hvala.

22 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] G. Hafetz, samo trenutak, da se
23 uverimo da g. Thaçi može da prati prenos. Vidim da nas je g.
24 Bowden napustio. Je li tako?

25 G. HAFETZ: [Prevod] Tako je.

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 48

1 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] Vidim da je g. Thaçi na vezi.

2 Izvolite.

3 G. HAFETZ: [Prevod] Samo sam hteo da vam kažem koliko će
4 mi još vremena biti potrebno. Znam da sam izvorno uz ograde
5 naveo da će mi biti potrebna tri sata. Očekujem da ću raditi
6 popodne. Svakako ćemo završiti danas. Očekujem pre kraja
7 današnjeg rada. Mogu da objasnim i zašto, ali to je ono što ja
8 očekujem.

9 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] U redu, g. Hafetz, mislim da je
10 ovaj iskaz svakako koristan sudu i neke stvari su tehničke.
11 Pitanja iziskuju više vremena. Ja se nadam da ćemo efikasno
12 napredovati tokom ove sednice, tako da ćemo što ranije danas
13 završiti.

14 G. HAFETZ: [Prevod] Svakako ću nastojati da tako bude.

15 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] Molim da se svedok uvede u
16 sudnicu.

17 [Svedok nastavlja svedočenje]

18 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] Izvolite, g. Hafetz.

19 G. HAFETZ: [Prevod] Hvala, časni sude.

20 P. Pozdravljam vas, gđo profesore. Pre pauze smo govorili o
21 vašim -- vašem poznavanju različitih dija -- dijalekata u
22 albanskom.

23 O. Mislila smo da smo govorili o stopi greške u rečima.

24 P. A, oprostite, u pravu ste.

25 G. HAFETZ: [Prevod] Mislim da je potrebno da pređemo na

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Poluzatvorena sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 49

1 poluzatvorenu sednicu za moja pitanja.

2 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] Molim poluzatvorenu sednicu.

3 [Poluzatvorena sednica]

4 SUDSKI SLUŽBENIK: [Prevod] Časni sude, sada smo na
5 poluzatvorenoj sednici.

6 G. HAFETZ: [Prevod]

7 P. Da li znate koja je stopa greške u rečima za bilo koje od
8 modela koji su korišćeni u ovom predmetu za albanski?

9 O. Ne.

10 P. Da li bi bilo korisno to znati?

11 O. Ne posebno.

12 P. Zašto ne?

13 O. Zato što sam poredila jasan audio snimak i nerazgovetan
14 snimak. Ja mogu da vam kažem da je ta stopa greška bila mala
15 za onu -- za one vesti i emisije sa vestima. Možda je bila
16 samo jedna reč različita u transkriptu na engleskom. Ta stopa
17 greške zavisi u velikoj meri od kvaliteta audio snimka, tako
18 da se o tome izveštava obično kada se govori o kvalitetu audio
19 snimka.

20 P. Da li bi stepa [sic] -- stopa greške u modele veštačke
21 inteligencije zavisila od više stvari, pored kvaliteta audio
22 snimka?

23 O. Tako je.

24 P. Jedna od tih stvari je i sam jezik koji s -- se izgovara.

25 O. Da.

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Poluzatvorena sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 50

1 P. Da li imate neku predstavu o tome koliko modela kojima
2 ste se vi služili su modeli obučeni za albanski?

3 O. Ja sam se zapravo koristila samo sa softverom *Whisper*, i
4 on je softver koji se najviše koristi za čitav niz različitih
5 jezika. Ja sam jednostavno želela da uporedim zapravo samo
6 jasan audio snimak sa audio snimkom koji se odnosi na ovaj
7 predmet.

8 P. Ali, takvo poređenje zavisi od toga u kojoj meri je jezik
9 koji je korišćen uobičajen?

10 O. Da.

11 P. Tako da, ako je audio snimak koji ste koristili različiti
12 [kao što je prevedeno] od onog koji je korišćen za novinsku
13 emisiju, onda bi to moglo da se odnosi -- to bi moglo da utiče
14 na poređenje, zar ne?

15 O. Moglo bi, ali bi to imalo mnogo manje posledica u odnosu
16 na kvalitet audio snimka.

17 P. Kako vi to znate?

18 O. Jednostavno znam.

19 P. U redu. Da li ste vi prošli neku obuku za korišćenje
20 modela veštačke inteligencije?

21 O. Ne, ali ja se koristim tim transkripcijama veštačke
22 inteligencije u velikoj meri.

23 P. Da li znate koji dijalekat je korišćen u tim vestima za -
24 - na albanskom?

25 O. Ne.

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Poluzatvorena sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 51

1 P. Vi ne znate koji dijalekat je korišćen u snimcima u ovom
2 predmetu?

3 O. Ne. Jedan od njih je dijalekat Tosk, a drugi je Geg.

4 P. Po vašem mišljenju, koliki je značaj toga?

5 O. Mislim da je to minimal -- da to pravi minimalnu razliku
6 u poređenju. Za razliku od kvaliteta audio snimaka.

7 P. I to je -- to je nešto što vi jednostavno znate da je
8 tako.

9 O. Da.

10 P. Snimci vesti su obično prilično jasni, je li tako?

11 O. Da.

12 P. Da li znate, kako se obučavaju -- prave modeli veštačke
13 inteligencije kada je reč o govoru u vidu šapata?

14 O. Ne.

15 P. Šapat nije nužno razgovetan -- nerazgovetan?

16 O. Tako je.

17 P. Šapat može biti jednostavno nejasan.

18 O. Mogu da pretpostavim da ima situacija kada je šapat vrlo
19 jasan.

20 P. Upravo tako. Dakle, šapat nije nužno nerazgovetan?

21 O. Tako je.

22 P. A, ako imate model koji nije prošao -- koji nije
23 napravljen za šapat, to može da utiče na mogućnost tog modela
24 da transkribuje govor.

25 O. Mislim da vrlo je mali broj modela ima -- je obučen da se

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Poluzatvorena sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 52

1 služi zvukom koji je u vidu šapata.

2 P. Zapravo, većina modela su napravljeni tako da se služe
3 izvorima koji su dostupni javnosti?

4 O. Da.

5 P. Poput vesti?

6 O. Da.

7 [REDACTED]

8 [REDACTED]

9 [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [ispravka prevodioca
10 -- prevodilac nije razumeo pitanje]. Moguće je da je veliki
11 jezički modeli koji se služe *Whisperom* su obučeni samo za
12 korišćeni samo za korišćenje emisija koje se emituju.

13 PREVODILAC: [Prevod] Prevodioci napominju da govornici
14 govore velikom brzinom.

15 G. HAFETZ: [Prevod]

16 P. I vaš iskaz danas je da razlika između Toska i Gega kao
17 dijalekata albanskog jezika o kojima vi ništa ne znate, vaš
18 iskaz je da razliku [kao što je prevedeno] u tim dijalektima
19 se ne bi odrazila na ishod vašeg eksperimenta?

20 O. Mislim da to ne bi imalo značajan -- značajne posledice
21 na ishod eksperimenta. Mislim da delovi audio snimka su
22 jednostavno nerazgovetni, bez obzira na kom dijalektu
23 govorimo.

24 P. To je vaš ograničen utisak, zar ne?

25 O. Da.

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Poluzatvorena sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 53

1 P. Ali, za eksperiment koji se [sic] -- sprobali [sic] -- to
2 bi trebalo da je važno?

3 O. Moguće. Trebalo bi da sprovedemo više eksperimenta [kao
4 što je prevedeno], da bi smo to zaključili.

5 P. AI model koji ste koristili bi prepoznao Geg, albanski
6 dijalekt, zar ne? Da li -- ili vi očekujete da bi po
7 definiciji on proizveo besmislen transkript?

8 O. Ne nužno.

9 P. Kada bi bio smislen?

10 O. Ukoliko je jasan snimak.

11 P. A, to biste znali, kako?

12 O. Ja sam tražila razjašnjenje. Rekli ste da li bi bilo
13 različito ako bih imala dva jasna snimka na oba dijelak [sic]
14 -- dijalekta, da li bi bio onda jedan mogao da bude
15 transkribovan bolje nego drugi, je l' to pitate?

16 P. Pa, krenimo od toga.

17 O. Nisam sigurna. Sumnjam.

18 P. Da li znate za studiju iz 2026. koja je dovela do
19 rezultata da je stopa greške u beleženju reči na albanskom za
20 šaputanje 55%?

21 O. Ne. Nisam upoznata sa studijom. Možete li mi reći nešto
22 više o njoj.

23 P. Samo pitam da li ste upoznati.

24 O. Nisam.

25 P. Niste sami proverili stopu greške u beleženju reči, ako

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Poluzatvorena sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 54

- 1 je obučen u Geg albanskom?
- 2 O. Samo sam poredila ova dva uzorka sa vesti.
- 3 P. Niste nikakvo nezavisno istraživanje sprovele o tome,
- 4 kako je model koji ste koristili, koji je osnova vašeg
- 5 izveštaja, upućen u različite dijalekte albanskog ili u
- 6 albanski uopšteno?
- 7 O. Nisam.
- 8 [REDACTED]
- 9 [REDACTED]
- 10 [REDACTED]
- 11 [REDACTED]
- 12 [REDACTED]
- 13 [REDACTED]
- 14 [REDACTED]
- 15 [REDACTED]
- 16 [REDACTED]
- 17 [REDACTED]
- 18 [REDACTED]
- 19 [REDACTED]
- 20 [REDACTED]
- 21 [REDACTED]
- 22 [REDACTED]
- 23 [REDACTED]
- 24 [REDACTED]
- 25 [REDACTED]

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Poluzatvorena sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 55

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10
- 11
- 12
- 13
- 14
- 15
- 16
- 17
- 18
- 19
- 20
- 21
- 22
- 23
- 24
- 25

Specijalizovana veća Kosova – Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Poluzatvorena sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 56

1 [REDACTED]

2 [REDACTED]

3 [REDACTED]

4 [REDACTED]

5 [REDACTED]

6 [REDACTED]

7 [REDACTED]

8 [REDACTED]

9 [REDACTED]

10 [REDACTED]

11 [REDACTED]

12 [REDACTED]

13 [REDACTED]

14 [REDACTED]

15 [REDACTED]

16 [REDACTED]

17 [REDACTED]

18 [REDACTED]

19 [REDACTED]

20 [REDACTED]

21 [REDACTED] [REDACTED]

22 [REDACTED]

23 [REDACTED] [REDACTED]

24 [REDACTED] [REDACTED]

25 [REDACTED]

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Poluzatvorena sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 57

1 [REDACTED]

2 [REDACTED]

3 [REDACTED]

4 P. U izveštaju i na pripremnoj sednici i ioče [sic] ste
5 govorili o temi identifikacije govornika. Je li tako?

6 O. Da.

7 P. Govorili ste uopšteno i u ovom konkretnom slučaju?

8 O. Da.

9 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] Gospod -- tužioče Hafetz, možemo
10 li se vratiti na otvorenu [kao što je prevedeno] sednicu?

11 G. HAFETZ: [Prevod] Da.

12 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] Molim vas, otvorena [kao što je
13 prevedeno] sednica.

14 [Javna sednica]

15 SUDSKI SLUŽBENIK: [Prevod] Časni sude, na otvorenoj [kao
16 što je prevedeno] smo sednici.

17 G. HAFETZ: [Prevod]

18 P. Da li je moguće da tajno snimljeni snimci sadrže
19 informacije koje slušaocu mogu da pomognu da identifikuju
20 učesnike u snimku?

21 O. Ne znam na šta mislite kad kažete "intrizični" --
22 "intrizične" informacije.

23 P. Recimo, ako bih ja rekao "profesorka Fraser, kako ste
24 danas?" A, vi kažete "dobar dan, g. Hafetz, kako ste vi?" A,
25 onda ja kažem "dobro sam, hvala." Te informacije u samom

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 58

1 izveštaju bi bilo korisno da se za identifikaciju nas dvoje
2 kao govornika?

3 O. Da. Ja i sakupljam te interne informacije.

4 P. Dakle, izraz interne ćemo koristiti?

5 O. Da.

6 P. Ako su dobro transkri -- transkribovani, onda interne
7 informacije, mogu da pomognu slušaocu da nas identifikujemo,
8 je li tako?

9 O. Sa određenim ograničenjima, da.

10 P. Što češće se ta interna imenovana koriste, to je
11 korisnije za slušaoca da identifikuje govornike.

12 O. Sa ograničenjem.

13 P. Važno mi je da me pustite da završim pitanje. Vaš odgovor
14 ostaje isti, znači uz ograničenja.

15 O. Da. Uz ograničenja.

16 P. Konkretni primer. Ako tokom snimljenih poseta g. Thačiju,
17 Hysni Kilaj i Vllaznim [nejasno] su prisutni i neko kaže
18 "Kizni [sic] -- [kao što je prevedeno] kako si?", a glas kaže
19 "dobro sam." Onda je ta informacija korisna da se identifikuje
20 muškarac po imenu Izni [sic] -- [kao što je prevedeno] kao
21 osoba koja je odgovorila na pitanje?

22 O. Da.

23 P. A, ako nakon kraćeg razgovora između ova dva lica o tome
24 kako su, jedan od njih kaže, "a Vllaznime, kako si ti?", a
25 drugi glas odgovori "dobro sam", ova informacija je korisna da

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 59

1 se identifikuje ko je odgovorio. Pitanje je postavljeno

2 Vllaznimu, je li tako?

3 O. Da.

4 P. Osim ako se nisu igrali, glumili, onda je ovo korisno,

5 zar ne?

6 O. Uz ograničenja, da. Brojna su ograničenja, ali na prvi

7 pogled, da.

8 P. A, ako u tom istom snimku glas onoga, glas jedne osobe

9 koju zovu Vllaznim odgovara isti glas deset puta, onda joj to
10 olakšava da se on identifikuje kao Vllaznim?

11 O. Potencijalno, uz ograničenja, da.

12 P. Ako jedan od tih glasova tokom snimanja ispriča priču i

13 na sebe se poz -- pozove kao na Izniya [sic] -- [kao što je

14 prevedeno], onda je to korisno da se ta osoba identifikuje kao

15 Isni, zar ne?

16 O. Da.

17 P. Daću samo još jedan primer. Ako recimo 3. Septem [sic] --

18 pri poseti 3. septembra 2026, a vi ste taj snimak primili. Ako

19 jedan od lica drugog oslovljava sa 'Hajro', to je skraćenica

20 sa [kao što je prevedeno] 'Hajrudin', to bi bilo korisno da se

21 g. Thaçi identifikuje kao govornik, zar ne?

22 O. Možete li da pomenete [sic] --

23 P. Govorimo o sastanku od 3. septembra [sic] između g.

24 Thačija i Kučija. I ako jedna -- jedno lice drugu osobu u

25 prostorijski oslovi sa Hajro, to bi bilo korisno, da se obojica

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 60

1 identifikuju?

2 O. Mislite, u smislu da se on sam eliminiše praktično, sa --
3 a da je samo dvoje u prostoriji.

4 P. Mislim tako što se onda g. Thači identifikuje kao
5 govornik, a g. Hajrudin kao onaj koji odgovara?

6 O. Da. Uz ograničenja sam -- samo dva lica u prostoriji.

7 P. Kao u pritvornom centru gde poseta između samo dvoje
8 ljudi, zar ne?

9 O. Nisam sigurna da je to u ovom slučaju tačno i ovo ide uz
10 ograničenja.

11 P. Ali, ako se više od 50 puta osoba oslovi kao Hajro, tih
12 50 puta bi bilo korisno da se lice identifikuje, zar ne?

13 O. Potencijalno. Uz dodatne kontekstualne -- kontekstualne
14 informacije. Mogu li da razjasnim.

15 P. Da.

16 O. Ja sam radila na identifikovanju ra -- govornika slično
17 ovome u brojnim razgovorima sa različitim licima, tako da bi
18 ovo bio primer jedan -- jedan od primera gde ja očekujem da
19 vidim da li se govornik identifikuje na osnovu teškog
20 materijala. To sam radila u prošlosti, gde je bilo nejasnog
21 govora uključujući i imena koja se odnose na ljude i druge
22 kontekstualne informacije koje bi mogle bile -- biti deo
23 internog konteksta uz kvalitet -- aspekte kvaliteta glasa koji
24 mogu da se zapaze. To bi naravno trebalo razlikovati od
25 izgovaranja reči koje je lakše pripisati određenom govorniku.

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 61

1 Sve što me sada pitate jesu primeri stvari koje bi očekivala
2 [sic] -- očekivala kod identifikacije govornika, gde to
3 vezujemo za identifikaciju glasa, uz određene uverenje i sa
4 pouzdanošću.

5 Kada kažem "pouzdanost," kao primer, sami ste rekli,
6 ukoliko se nešto tačno transkribuje, imena je često teško
7 transkribovati i zbog ograničenog iskustva sa ovim
8 materijalom, mislim da su imena govornika -- mislim da bi bilo
9 revu [sic] -- varijacija u nivou poverenja i pouzdanosti
10 vezane za identifikaciju različitih govornika. Vi sada
11 govorite o savršenom primeru koji bih ja očekivala da
12 prepoznam u obavljanju ove vrste posla.

13 P. A, što se tiče referenci koje su tu, koje su za vas
14 zadovoljavajuće, vi praktično 90%, ili 97% ovih snimaka niste
15 čuli, je li tako?

16 O. Vi pominjete one precente [sic] koje ste ranije pomenuli,
17 ja sam dobila snimke od -- samo od 3. septembra i 6. oktobra,
18 tako da da. Već sam to potvrdila.

19 P. Dakle, kada je u pitanju poseta od 3. septembra koju ste
20 primili i 6. oktobra, zavisno da li je reč o originalu ili o
21 poboljšanom snimku, sve zajedno dobili bismo 6 audio fajlova i
22 onda ne znate koliko su čujni ili manje čujni bili onih
23 preostalih 50 ili više puta kada je recimo izgovoreno ono ime
24 Hajro, je li tako?

25 O. Ne. Pretpostavljam da ste prebrojali tih 50 puta u

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 62

1 transkriptu, ne sa audio snimka.

2 P. Ali, moje pitanje se odnosi na ono što vi znate.

3 O. Ono što ja znam je utisak ili procena, da je audio snimak
4 nerazgovet -- nerazumljiv, i to uključuje i imena. Neki od
5 audio snimaka su nerazgovetni i identifikacija govornika bi
6 bila bitan aspekt slučaja, koliko ja razumem u ovom predmetu,
7 ali i dalje je ovo ograničena okolnost i pretpostavljam da je
8 tamo gde je identifikacija govora bitna, da bi tu postojali
9 dokazi da se procene različiti elementi govora govornika u
10 odnosu na drugog govornika.

11 P. I to je nešto što zapravo sudija čini, zar ne?

12 O. Ja lično mislim da bi sudiji trebala pomoć da to učini,
13 makar u slučaju koji ja pominjem. Bilo bi teško posebno na
14 jeziku koji neko ne poznaje, ma čak i ukoliko -- čak i u
15 slučaju gde se jezik poznaje, teško je za sudiju da prođe i
16 označi sve različite izvore informacija o kojima govornik --
17 koje govornik izgovara na jedan sistematičan način. Lično
18 očekujem da bi sudija trebalo da potraži pomoć.

19 P. Pomoć od na primer stručne jezič -- prevodilačke službe
20 ovog suda, zar ne?

21 O. Da.

22 P. Dakle, ako transkript tačno opisuje snimak gde jednu od
23 dve osobe u prostorije nazivaju predsednikom desetinu puta, a
24 sudija zna da je jedan od tih dvoje ljude ne -- bivši
25 predsednik zemlje, onda bi to bila korisna informacija, zar

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 63

1 ne?

2 O. To bi potencijalno mogle da budu korisne informacije. Ja
3 još uvek mislim da bi lice koje pokušava da utvrdi činjenice,
4 moglo da ima koristi od ekspertske ocene tih informacija, u
5 vezi sa drugim informacijama koje su možda raspoložive ili
6 nisu u okviru samog audio zapisa, ili u okviru tih eksternih
7 informacija, eksternog konteksta. Činjenica da ima otprilike
8 28 sati snimaka g. Thačija u jednoj kontrolisanoj sredini, u
9 pritvorskom objektu sa nizom različitih izolovanih posetilaca
10 u različitim trenucima je korisna činjenica za nekoga ko
11 utvrđuje činjenice, da bi mogao da odredi, odn. da
12 identifikuje ta lica. Nije li to tako?

13 O. Da. Moglo bi biti.

14 P. Da li vam je poznato, da li postoji neka sudska praksa,
15 prethodna sudska praksa u vašem pravnom sistemu u Australiji,
16 koji je profesionalnom sudiji -- zabranjeno da pregleda audio
17 snimke koji se usvajaju u dokaze u krivičnim predmetima, u
18 svrhu identifikovanja lica koja govore i pripisivanja glasova
19 tim licima?

20 O. Ne. To mi nije poznato. Baš naprotiv. Ja očekujem da je
21 to uobičajeni scenarijo.

22 P. I ja bih očekivao da je ista situacija i kada je reč o
23 međunarodnom pravu, zar ne?

24 O. Koliko je meni poznato, da.

25 P. Jedan dokument koji ste dobili od odbrane, to je F737,

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 64

1 što pominjete na 34. strani izveštaja, možete li molim vas da
2 mi kažete koji je to dokument?

3 O. Svakako. To je skraćeno odluka o zahtevu za usvajanje
4 dokaza nevezano za svedoke.

5 P. Sećate li se toga?

6 O. Da.

7 P. U pasusu 289 te odluke, postoji fusnota gde se upućuje na
8 predmet u predmetu Bemba. Kada ste to dobili, jeste li
9 pogledali taj predmet?

10 O. Mislím da jesam.

11 P. Sećate li se šta ste videli kada ste to pogledali?

12 O. Pa, teško mi je bilo da to razumem, jer ja to nisam
13 detaljno pratila, ali sam zabeležila da to treba u nekom
14 trenutku da proverim, jer je očigledno bilo važno -- bilo --
15 očigledno bilo jasno da je to nešto što je važno za ovaj sud.

16 P. U vašem izveštaju, navodi se da ste vi članica nekoliko
17 različitih lingvističkih i forenzičkih udruženja. Je li tako?

18 O. Tako je.

19 P. Jedno od tih udruženja je IAFPA. Je li tako?

20 O. Tako je. To je Međunarodno udruženje za forenzičku
21 fonetiku i akustiku. Je li tako?

22 O. Da.

23 P. Koliko godina ste članica tog udruženja?

24 O. Pa, možda tridesetak godina.

25 P. I još uvek ste članica danas?

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 65

1 O. Da.

2 P. Da li vam je kao članici poznat kodeks prakse?

3 O. Jeste li ga pročitali?

4 P. Taj kodeks prakse je javno dostupan *online*. Je li tako?

5 O. Tako je.

6 P. I kao članica vas -- kao članicu vas taj kodeks
7 obavezuje. Je li tako?

8 O. Da, tako je.

9 G. HAFETZ: [Prevod] Zamoliću sudsku službenicu da nam
10 sada prikaže dokument sa oznakom 412767.

11 SUDSKI SLUŽBENIK: [Prevod] Izvinjavam se. Možete li samo
12 da nam kažete šta je ERN broj ovog dokumenta?

13 G. HAFETZ: [Prevod] SPOE412767. Moja koleginica to vidi
14 na spisku naših dokumenata, ali mogu ra -- mogu lako da pređem
15 i na drugi kodeks, pa da se vratim na ovaj.

16 SUDSKI SLUŽBENIK: [Prevod] 412767.

17 G. HAFETZ: [Prevod] Tačno. Tako je. U međuvremenu, mogu
18 da zatražim da pogledamo drugi kodeks, pa ćemo se vratiti na
19 ovo. Sada je u pitanju dokument sa oznakom SPOE423777.

20 P. Vidite li taj dokument, profesorka?

21 O. Da.

22 P. Ovo je kodeks, etički i profesionalni kodeks iz oktobra
23 2025 za IAFL, to je međunarodno udruženje za forenzičku i
24 pravnu lingvistiku. Je li tako?

25 O. Tako je.

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 66

1 P. Da li ste članica?

2 O. Da.

3 P. Koliko dugo ste članica?

4 O. Pa, nešto kraće, ali svejedno, dugi niz godina.

5 P. I poznat vam je ovaj kodeks vladanja, zar ne?

6 O. Da.

7 P. Ovaj kodeks vladanja sadrži niz standarda i principa

8 kojih članovi treba da se pridržavaju prilikom obavljanja svog

9 ekspektrskog posla. Je li tako?

10 O. Tako je.

11 P. I taj kodeks vas kao članicu obavezuje. Je li tako?

12 O. Tako je.

13 P. Taj kodeks se odnosi na vaš rad u ovom predmetu. Je li

14 tako?

15 O. Pa, ne znam tačno na koji deo mislite?

16 P. Pa, tu gde se kaže da taj kodeks obavezuje članove

17 udruženja u pogledu njihovih profesionalnih odgovornosti i

18 obaveza. Onda se to odnosi i na vas, zar ne?

19 O. Da.

20 P. Da li biste očekivali, odn. da li vaš angažman u ovom

21 predmetu potpada pod obaveze propisane ovim kodeksom i samim

22 tim i vaš izveštaj kao sudskog veštaka. Šta mislite?

23 O. Da.

24 P. Dobro.

25 G. HAFETZ: [Prevod] Molim da pogledamo drugu stranu, što

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 67

1 je ERN broj koji se završava ciframa 778. I molim da spustimo
2 do dna strane.

3 P. Tu se govori o objektivnosti u jednom pasusu. Je li tako?
4 Kada pročitate to što je pri dnu strane, preći ćemo na sledeću
5 stranu.

6 O. Da. Pročitala sam.

7 P. Tu se pominje provera sopstvene pristrasnosti. Je li vam
8 to poznato?

9 O. Da.

10 P. Da li to primenjujete u svakom slučaju?

11 O. Da.

12 P. Da li ste to primenili u ovom predmetu?

13 O. Jesam.

14 P. Prema kodeksu, vi ste takođe obavezni da obezbedite, da
15 prihvatate samo predmete koji potpadaju pod vašu oblast
16 ekspertize i vaše stručne kvalifikacije. Je li vam i to
17 poznato?

18 O. Jeste.

19 P. U ovom predmetu, kao što ste naveli u belešci sa
20 pripremnog razgovora, a i tokom svog svedočenja ovde u
21 sudnici, vaša sposobnost da tačno procenite kvalitet audio
22 zapisa u ovom predmetu je ograničena zbog toga što ne znate
23 albanski jezik, pa ga čak i ne prepoznajete, je li tako?

24 O. Mislim da sam bila u mogućnosti da ocenim kvalitet audio
25 zapisa, a kada je reč o kvalitetu snimljenog govora, to je

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 68

1 možda bilo teže da ocenim, ali moje neznanje albanskog jezika
2 je prihvaćeno ograničenje, koje sam priznala u celom
3 izveštaju.

4 P. I zbog tog ograničenja, vi ste se poslužili programom za
5 veštačku inteligenciju, zar ne?

6 O. Da. Ja sam koristila taj instrument veštačke
7 inteligencije, na način koji sam kako verujem, objasnila u
8 izveštaju samo kao neku vrstu indikacije. Dakle, ja nisam u
9 potpunosti zasnovala svoje zaključke na rezultatima tog testa
10 uz pomoć -- obavljenog uz pomoć veštačke inteligencije.

11 P. Juče ste, čini mi se nekoliko puta rekli, da je
12 korišćenje veštačke inteligencije bilo ključno za vas
13 izveštaj, zar ne?

14 O. Pa, to ste vi kazali, a ja mislim da sam ja pokušala da
15 to kvalifikujem. Ja mislim da to nije bilo ključno, a to sam
16 ponovila i danas. Mislim da je to pre bila samo ilustracija
17 koja je trebalo da mi pomogne u oceni.

18 P. Hoćete li sada da kažete, da niste juče rekli da je to
19 bilo od ključne važnosti?

20 O. Mislim da ste vi upotrebili taj termin, a onda me
21 pritiskali da kažem "da" ili "ne", pa sam ja onda rekla "da".

22 P. Jeste li onda lagali?

23 O. Naravno da nisam lagala.

24 P. Ali, gospođo, vi ste sada pod zakletvom, a ja sam vam
25 juče čini mi se više puta postavio to pitanje i sad ću vam to

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 69

1 ponovo pročitati.

2 O. Možete ako želite, ali ja se toga sećam,

3 G. HAFETZ: [Prevod] Molim da pogledamo stranu 882 od
4 jučerašnjeg transkripta.

5 SVEDOK: [Prevod] Ja ne poričem da sam to rekla.

6 P. I to više puta?

7 O. Da.

8 P. Ali, vi kažete da se niste zaista s tim slagali?

9 O. Pa, mislim da je to bilo tako sa više vaših pitanja, da
10 ste koristili određene reči. Ja sam onda prokomentarisala
11 terminologiju, vi ste onda kazali "to je pitanje na koje
12 morate da odgovorite sa "da" ili "ne", a ja bih onda rekla
13 nešto u smislu da na neka pitanja ne može da se odgovori sa
14 "da" ili "ne", a vi ste me opet pritiskali da moram da kažem
15 ili da ili ne, pa sam onda rekla "da."

16 P. To onda znači da to nisu bili tačni ili istiniti
17 odgovori?

18 O. Mislim da su bili istiniti.

19 GDA MENEGON: [Prevod] Časni sude, mislim da moram da
20 intervenišem, jer je tužilaštvo ovo pitanje postavilo već više
21 puta. Svedok je odgovorila po svom najboljem znanju o -- on je
22 ovo pitanje ponovo postavio i danas. Svedok je opet
23 odgovorila. Rekla je da želi da to razjasni. Na to ima pravo.
24 To ne znači da ona krši bilo kakva pravila. I mislim da bi
25 sada trebalo da pređemo na nešto drugo, jer nam je svima

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 70

1 poručeno da treba da budemo ekspeditivni u ovom predmetu, pa
2 bi to trebalo da radi tužilac u toku unakrsnog ispitivanja,
3 što će svima biti korisno, uključujući i svedoka. Hvala.

4 G. HAFETZ: [Prevod] Mogu li da odgovorim?

5 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] Možete.

6 G. HAFETZ: [Prevod] Mi smo juče proveli određeno vreme na
7 utvrđivanju činjenice koju je svedok dala -- koju je svedok
8 potvrdila pod zakletvom u više navrata, da je korišćenje
9 programa veštačke inteligencije bilo od ključnog značaja u
10 njenom izveštaju za koji se od vas traži da vas razmotrite i
11 primenite na ogromnu količinu dokaza u ovom predmetu. Svedok
12 sada danas kaže, pošto je danas tokom prepodneva počela malo
13 da se distancira od tog priznanja, a sada kaže i dovodi u
14 pitanje taj deo svog svedočenja od juče, kao i nekoliko mesta
15 u tom svedočenju, za koja tvrdi da je pritiskana da dā
16 određeni odgovor za koji sada tvrdi da je on možda netačan.

17 Tako da je apsolutno od suštinskog značaja za ovaj
18 predmet, da razumemo tačno šta je sve svedok htela da kaže
19 juče i šta je htela da kaže danas i da li neke od njenih
20 odgovora treba da budu izmenjeni i na koji način.

21 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] G. Hafetz, mislim da nije fer
22 sada kada je tekst na ekranu, da joj se uskrati mogućnost da
23 ona to prokomentariše ili objasni.

24 Doktorko Fraser, naravno vi uvek imate pravo da
25 razjasnite ili objasnite neki odgovor ukoliko se ne slažete sa

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 71

1 korišćenjem određenog termina, ali ukoliko nam ne date neki
2 znak da se ne slažete sa određenim terminom, ako kažete na
3 kraju "da", onda znači da se slažete sa upotrebom tog termina
4 i to se tako shvata, da se vi slažete sa terminom koji vam se
5 predočava. Tako radimo u ovoj sudnici.

6 Dakle, g. Hafetz, da predočimo svedoku sada transkript, a
7 onda možete da nastavite sa svojim ispitivanjem, pa ćemo
8 videti gde ćemo stići.

9 G. HAFETZ: [Prevod]

10 P. Počevši od devetog reda transkripta.

11 "Ta ocena potrebna za eksternim kontekstom je od ključnog
12 značaja za zaključke koje ste izveli u svom izveštaju. Je li
13 to tačno?"

14 "O. Da, to je tačno."

15 P. Da li je to nešto što sada osporavate?

16 O. Svakako da ne. Ocena potrebe za saznanjem o eksternom
17 kontekstu je od ključnog značaja za zaključak iz mog
18 izveštaja. Čini se da vi tvrdite da je test sa veštačkom
19 inteligencijom bio od ključnog značaja za moju ocenu potrebe
20 za postojanjem eksternog konteksta, ili sa zainakstenom
21 [nerazgovetno] kontekstu. Ja sam to već danas razjasnila. Da
22 se sve ovo odvijalo pre nekoliko godina, pre nego što je taj
23 program bio dostupan, ja bih svedjedno izvela iste zaključke da
24 su delovi ovih audio zapisa nejasni, drugi delovi su
25 nerazgovetni i već sam danas iscrpno govorila o ekspertizi

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 72

1 koju imamo u vezi sa forenzičkom audio i forenzičkom
2 transkripcijom, koristila sam veštačku inteligenciju i
3 ilustracije radi, mislim da je to bila dobra ilustracija, da
4 je bila korisna, to mi je pomoglo. Stojim pri tome. Nadam se
5 da će to pomoći i sudu. Glavna stvar, kao što je ovde rečeno
6 je da ovakav audio snimak ne može da se transkribuje bez
7 ikakvog saznanja o eksternom kontekstu.

8 G. HAFETZ: [Prevod] Ja bih želeo da nastavim sa nekoliko
9 pitanja vezano za ovu i sledeću stranu uz vaše dopuštenje.

10 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] Svakako, g. Hafetz, ali pre
11 toga, ako bismo mogli samo da podignemo, kako bismo mogli da
12 vidimo koji je kontekst za ovaj citat koji ste pročitali.
13 Hvala.

14 Izvolite, možete nastaviti, g. Hafetz.

15 G. HAFETZ: [Prevod]

16 P. Sledeće pitanje glasi:

17 "Dobro. A prvi pasus u tom odlomku glasi "budući da ne
18 govorite taj jezik i niste imali pristup obučenim slušaocima
19 koji znaju albanski,"

20 Vi ste rekli: "aha,"

21 Pitanje se nastavilo:

22 "-- vi ste ocenili razumljivost audio snimka, time što
23 ste ga ubacili u program veštačke inteligencije za
24 transkripciju. Prva rečenica odeljka u kome govorite o oceni
25 je od ključnog značaja za vaš izveštaj, a počinje korišćenje

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 73

1 programa *ChatGPT 5*. Da li je to tačno?"

2 Da li možda želite da nastavite da pročitate do kraja
3 strane, pa ću preći na sledeću stranu?

4 O. Pročitala sam do kraja strane.

5 P. Možemo da pređemo na sledeću stranu.

6 G. HAFETZ: [Prevod] Nešto niže.

7 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] G. Hafetz, vidim da ne nosite
8 slušalice, pa niste čuli napomenu prevodioca koji važi i za
9 vas i doktorka Fraser, da vas molimo da pravite pauzu između
10 pitanja i odgovora. Hvala.

11 G. HAFETZ: [Prevod]

12 P. Moje pitanje glasi, ako pogledate ono što je pri vrhu
13 strane 18, tu ste odgovorili "da". I pitanje je opet bilo,

14 P. "Moje pitanje, "ako pogledate vrh strane 18, vaše
15 korišćenje programa *ChatGPT 5* za ovu ocenu, a vi ste bili sami
16 ograničeni u toj upotrebi, da li je to bilo od ključnog
17 značaja za vaš izveštaj. Je li to tačno?"

18 Vaš odgovor je bio nekoliko puta "da".

19 O. Je li to pitanje? Slažem se da tako piše u transkriptu.

20 P. Možemo li da pređemo --

21 O. Slažem se sa tim što tu stoji. Tako je.

22 P. Dobro.

23 G. HAFETZ: [Prevod] Da li možemo sada da pređemo na
24 sledeću stranu. Sledeći deo će biti na poluzatvorenoj sednici,
25 a inače ćemo preći na nešto sledeće, kada budemo imali fizičku

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 74

1 verziju. Dakle, vratiću se na ovo.

2 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] Molim poluzatvoreno zasedanje.

3 G. HAFETZ: [Prevod] Sada ću nešto drugo, pa ću se vratiti
4 na ovo, g. Hafetz. Sud je u mogućnosti da shvati vašu poentu i
5 taj argument kojim ukazujete na nedoslednost i tako da nisam
6 siguran da ukoliko budete tražili obaveštenje od svedoka, u
7 ovoj meri u kojoj to već raditi, da ćete time mnogo poboljšati
8 svoju argumentaciju. To je samo neka smernica od mene, kao
9 predstavnika suda.

10 G. HAFETZ: [Prevod] Hvala, časni sude.

11 P. Profesore, u skladu sa kodeksom ponašanja o kom smo
12 ranije govorili, vi treba da budete neutralni. Je li tako?

13 O. Da.

14 G. HAFETZ: [Prevod] Molim da pogledamo 2780 dokumenata
15 koji smo ranije gledali, a to je kodeks ponašanja, a celokupna
16 ERN oznaka je SPOE00412777. Molim da se prikaže šta je pri dnu
17 strane. Ovo je četvrta strana kodeksa, gde se govori o
18 prikupljanju i rukovođenju sa podacima. Je li tako?

19 O. Da.

20 P. Da li vam je ovaj kodeks bio poznat, kada ste vi radili
21 na predmetu od decembra prošle godine do marta ove godine?

22 O. Ja se u to vreme nisam vraćala na čitanje ovog kodeksa,
23 ali mi je kodeks ponašanja poznat.

24 P. Da li vam je poznato da li materijal u audio snimcima
25 sadrži imena svedoka ili informacije o svedocima?

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 75

1 O. Nisam razumela na šta mislite.

2 P. Na imena svedoka.

3 O. Da li znam da li u audio snimcima ima imena svedoka?

4 Pokušajte da mi pojasnite pitanje.

5 P. Razumem. Da li vam je poznato, da li u snimcima koje ste
6 dobili ima informacije o svedocima i imena svedoka?

7 O. Svakako znam da se u audio snimcima navode imena nekih
8 lica, da, ali ne znam da li su to svedoci.

9 P. U redu. Da li znate, da li u snimcima koje ste vi
10 koristili za modele veštačke inteligencije sadrže imena?

11 O. Da. Sigurna sam da u njima ima imena.

12 G. HAFETZ: [Prevod] Pogledajmo petu stranicu ovog
13 dokumenta, a to je ERN oznaka koja se završava ciframa 781.
14 Idemo malo dalje. E, tu.

15 P. Tu se govori o velik -- korišćenju velikih jezičkih
16 modela, zar ne?

17 O. Da. Pročitala sam.

18 P. Da li vam je ovaj odlomak iz kodeksa bio poznat kada ste
19 radili na predmetu?

20 O. Ponavljam, nisam se koristila ovim kodeksom, ali znam za
21 njega uopšteno.

22 P. Da li je tačno da se tu kaže da korisnici IAFL-a poput
23 vas, treba da budu obazrivi kada koriste velike jezičke modele
24 poput *ChatGPT*-ja prilikom forenzičke analize audio snimaka?

25 O. Da.

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 76

1 P. I jedna od ograda je da se kaže da je neki model dobar,
2 onoliko koliko su dobri podaci sa kojima je obučavan, što
3 znači da je izbor podataka takav, da može da utiče na ishod
4 rezultata.

5 O. Tako je.

6 P. I onda se u kodeksu dalje kaže da:

7 "U mnogim poznatim LLM-ovima, ti podaci o obuci su
8 praktično nepoznati."

9 Je li tako?

10 O. Da.

11 P. I kao što smo mi već rekli, vi ne znate ništa o obuci
12 koja je rađena na temelju albanskog jezika za model ili modele
13 koje ste vi koristili u svom eksperimentu sa snimcima iz ovog
14 predmeta?

15 O. Tako je.

16 P. Upozorenje u pogledu korišćenja ovakvih modela, takođe se
17 odnosi na to, da:

18 "Profesionalna lica moraju biti transparentna kada se
19 služe LLM-ovima u svom radu i da navode koji algoritam je
20 korišćen i koji podaci su korišćeni."

21 O. Da.

22 P. U vašem izveštaju se ne navodi koji od tri programa, neću
23 ih navoditi imenom su korišćeni u koju svrhu. Je li tako?

24 O. Ne, zato što svaki od njih koristi *ChatGPT* i to sam
25 navela. *Whisper*, konkretno.

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 77

1 P. Vama je jasno da kompanija poput te koju ste koristili
2 *online*, ima vlastiti odnos sa *ChatGPT-jem*?

3 O. Da.

4 P. I shvatate da ta kompanija možda koristi različite
5 verzije softvera i da ga mogu da ga promene?

6 O. Mogu da promene *ChatGPT*?

7 P. Da.

8 O. Ja ne znam da mogu da menjaju *ChatGPT*, ali svakako imaju
9 različite modele veštačke inteligencije na raspolaganju i mi
10 možemo izabrati koju želimo.

11 P. I vi niste naveli koju ste koristili?

12 O. Jesam.

13 P. I vi ste naveli da ste koristili *ChatGPT 5 Whisper*. Je li
14 tako?

15 O. Da.

16 P. U kodeksu se takođe kaže da mora biti jasno da unete
17 informacije se prosleđuju kompanijama, čime potencijalno
18 dolazi do povrede poverljivosti i to utiče na integritet
19 istraživanja.

20 Vama je to poznato, zar ne?

21 O. Da.

22 P. I na kraju se kaže, da:

23 "Uopšteni modeli jezika ne mogu da zamene ljudsku
24 ekspertizu."

25 Je li tako?

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 78

1 O. Da.

2 P. I vama je poznato da kada ste odlučili da se služite
3 *Whisper*-om, kako biste ocenili razumljivost audio snimaka,
4 vama je ovaj deo kodeksa bio poznat, a niste angažovali
5 albanskog govornika da vam pomogne u onome što je od vas
6 tražila odbrana?

7 O. Ponavljam, ja nisam pogledala ovaj deo kodeksa [sic] --
8 kada sam radio na ovom zadatku, ali mi je uopšteno bio poznat
9 i u potpunosti se slažem s tim. I ja verujem da sam se
10 pridržavala kodeksa. Ja se nisam služila *ChatGPT-jem* *GPT-jom*
11 [kao što je prevedeno] kao takvim, već sam se njime služila za
12 deo svoje celokupne ocene. I jasno je da ja ne govorim
13 albanski i da nisam imala na raspolaganju govornike albanskog
14 jezika da mi pomognu.

15 P. Doktore Fraser, vi u svom izveštaju niste navodili
16 primere sudske prakse, zar ne?

17 O. Ne. Mislim da nisam.

18 P. I konkretno, ne navodi se nikakav merodavan autoritet
19 koji kaže da treba da se primenjuju procedure ili procesi za
20 koje vi tvrdite da moraju da se primene u ovom predmetu?

21 O. Tako je.

22 P. Zato što ih ni nema?

23 O. Tako je.

24 P. I čak ni u vašoj zajednici ne postoji saglasnost u
25 pogledu toga koje procedure moraju da se koriste.

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 79

1 O. Juče smo nadugačko govorili o tome, i mislim da ne možemo
2 reći da nema saglasnosti u pogledu toga, i postoji sporazum,
3 saglasnost u pogledu toga šta nije prihvatljivo.

4 P. Ali, moje pitanje je bilo, da li postoji saglasnost u
5 pogledu toga koja procedura mora da bude sleđena. To je
6 pitanje.

7 O. Onda bih želela da pojasnim svoj odgovor, ako mi
8 dopustite, časni sude. Mislim da jeste bitno da se napravi
9 razlika između toga koje procedure moraju da budu sleđene za
10 razliku od onih koji ne smeju da se slede. Dakle, jedno su
11 procedure koje moraju da se slede, a to je da postoji distanca
12 između onih lica koje vrše transkripciju i tužilaštva u ovom
13 slučaju. To se može videti kao nešto što ne sme da postoji,
14 ali takođe može da se vidi i kao što nešto što mora da
15 postoji. Dakle, o tome smo juče nadugačko govorili.

16 P. Ranije smo govorili o prepisci od 14. februara ove godine
17 između vas i odbrane i konkretno, pitanje koje vam je
18 postavljeno u vezi sa zahtevom za direktno usvajanje u spis.
19 To je odluka 737.

20 O. Da.

21 P. Ja se pozivam na donju trećinu dokumenta SPOE00411744.

22 O. Možete me podsetiti -- možete li me pods -- možete li mi
23 reći koje -- koji je to dokument?

24 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] Molim da se to prikaže na
25 ekranu.

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 80

1 G. HAFETZ: [Prevod] To je treća strana u PDF verziji,
2 SPOE00411742 do 747. Molim treću stranu pri dnu.

3 P. Da li ste imali priliku to da pogledate?

4 SVEDOK: [Prevod] Vidim da je ovo dokument o kom smo već
5 govorili i tu se kaže koji mi je materijal dostavljen i ovde
6 se pominju stavovi iz odluke. Možete li mi reći, šta se ovim
7 dokumentom traži da tužilaštvo dostavi, ali mi nije jasno šta
8 je traženo. Možda ne želite da kažete, ali ako možete, recite
9 mi.

10 O. Reći ću vam.

11 G. HAFETZ: [Prevod] Za zapisnik da kažem da bih želeo da
12 ovaj dokument bude usvojen u svrhu identifikacije, pod uslovom
13 da se prihvati svedočenje ovog svedoka.

14 P. Kao što sam vam već rekao, u ovom dokumentu imamo razmenu
15 stavova između tužilaštva i Thačijeve odbrane i zapravo to je
16 tužilaštvo tražilo informacije od odbrane, u pogledu toga koje
17 su vam instrukcije date.

18 O. Aha, razumem. Dakle, vi ste tražili da odbrana vama kaže
19 koja mi je uputstva dala.

20 P. Da. I --

21 O. Da. I to mi pomaže da shvatim šta je kontekst.

22 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] Čini mi se g. Hafetz da svedok
23 ne razume ko je autor ovog dokumenta.

24 G. HAFETZ: [Prevod]

25 P. Profesore, vi niste autor ovog dokumenta?

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 81

1 O. Ne. Svakako da ja nisam autor.

2 P. Ovo je niz *email* razmene između tužilaštva i Tačijevog
3 tima odbrane. I od tužilaš -- tužilaštvo traži zapravo dodatne
4 informacije koje se odnose na sastavljanje vašeg izveštaja,
5 uključujući dodatna uputstva koja ste vi dobili, pored onog
6 pisma koje smo dobili sa vašim prvobitnim uputstvima i da li
7 ima nekog drugog materijala koji vam je dostavljen, a koji
8 nije naveden u vašem izveštaju i mi smo utvrdili da ima više
9 takvog materijala.

10 Da li me pratite?

11 O. Da.

12 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] Možda je meni potrebno da se
13 razjasni. Ovo je Tačijeva odbrana napisala, zar ne?

14 G. HAFETZ: [Prevod] Ovo je razmena *emailova* između strana
15 u postupku.

16 P. Ali, ovaj deo o kome sada govorim je zapravo Tačijeva
17 odbrana napisala gde objašnjava tužilaštvu, kakva je bila
18 interakcija sa svedokom.

19 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] Izvinite što vas prekidam, ali
20 želim da bude savršeno jasno. Ovaj deo koji je u 'kurzivu', da
21 li je to napisala Tačijeva odbrana?

22 G. HAFETZ: [Prevod] Časni sude, ceo ovaj *email* je
23 napisala Tačijeva odbrana. Da li su oni preuzeli ovo iz nečeg
24 drugog, ne znam.

25 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] U redu.

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 82

1 G. HAFETZ: [Prevod]

2 P. Čini se da pri dnu druge strane, kako bi svima bilo
3 jasno, odbrana u 'kurzivu' piše tužilaštvu:

4 "Kako bi upotpunili informacije koje ste već dobili, za
5 vaš izveštaj", pretpostavljam da se to odnosi na vas.

6 I onda se navodi nekoliko odgovora koji su poslati kao
7 odgovor na *email* i čini se da je to upućeno vama. Da li vam je
8 to poznato?

9 O. Da. Da li vam je poznato [kao što je prevedeno].

10 P. I to se odnosi na stavku 3, materijal o kom smo danas
11 ranije govorili. To je na strani 3. Molim da pogledamo sada
12 treću stranu.

13 Pri dnu, je vama postavljeno pitanje o kom bih sada želeo
14 da govorimo.

15 "Vi ćete možda utvrditi da ima nekih stvari u rezonovanju
16 sudijske koje treba da razmotrite u svom izveštaju. Mi se
17 pitamo, da li biste mogli to da uvrstite."

18 I onda se navode stavovi 35 i 36 o kojima smo već
19 govorili i vi ste ponovo pročitali te pasuse danas?

20 O. Da, jesam.

21 P. Kada je reč o stavu 36, pri dnu stranu piše:

22 "U stavu 36 ukazuje na nedostatak odluka suda, u kojima
23 se prihvata naučna analiza, na koju želimo da se oslonite." Da
24 li vi, dok [sic] -- doktore Fraser, možete da ukažete na neke
25 primere u svom izveštaju, gde su sudovi usvojili pristup za

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 83

1 koji se vi zalažete. Da li možete da nam kažete, zašto su neki
2 sudovi odlučili da ne usvoje taj pristup?"

3 Mi smo govorili o naknadnoj prepisci do koje je došlo
4 usled ovoga. Samo ovo pitanje nije navedeno u vašem izveštaju,
5 je li tako?

6 O. Ovo pitanje?

7 P. Pitanje Thačijeve odbrane? Ne, nije. Moramo da obratimo
8 pažnju na prevodioce.

9 O. Izvinjavam se. Teško mi je da se setim da moram da
10 obratim pažnju na njih. Trudim se.

11 P. Da li ste vi zasebno odbrani dostavili neki materijal kao
12 odgovor na ovaj upit?

13 O. Nisam.

14 P. Tokom pripremnog razgovora 5. maja, odbrana se vratila na
15 opštu temu i pitala vas, kako je -- kako su vaša svedočenja
16 bila prihvatana. Da li se toga sećate?

17 O. Da.

18 P. Da li se sećate šta ste im rekli?

19 O. Mislím da smo se vratili na prve dane, kada lingvistika
20 nije bila viđena još kao nauka. Ne znam da li smo o tome juče
21 govorili, ali rekla sam im da se često dešava da ja ne znam
22 kakvo je moje svedočenje na kraju bilo prihvaćeno na sudu i da
23 ja ne znam uvek šta je bilo prihvaćeno a šta nije. Ja svakako
24 mogu da kažem da moje svedočenje jeste bilo prihvaćeno na
25 nekim sudovima i mogu da kažem da uopšteno sudovi kao što smo

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 84

1 ranije rekli već, sudovi obično dopuštaju transkripte i
2 transkripcije, a naročito transkripte transkripcije, što je
3 prevashodno oblast moje ekspertize. Dakle, sudovi uopšteno
4 prihvataju transkripte nerazgovetnih audio snimaka, koji su
5 sačinjeni na način za koje je nauka koja se bavi takvim audio
6 snimcima, ne bi nužno smatrala da su pouzdani transkripti.

7 P. E -- shvatamo da vi ne znate koji je značaj pridat vašim
8 svedoč -- svedočenjima, ali da li znate za bilo koji primer
9 kako su vaši odgovori, kako su vaša svedočenja bila prihvaćena
10 pred sudovima?

11 O. Jesam svesna nekih, ali nemam u glavi sažetak niti
12 detaljan odgovor na vaše pitanje.

13 P. Kada su vas 5. maja tokom pripremne sesije za svedočenje
14 ovde pitali za izveštaj, a očekujete da će ga sud prihvatiti,
15 da li ste rekli "dajte mi par trenutaka da porazmislim o
16 odgovoru."

17 O. Mislim da sam rekla da bih radije govorila o naučnim nego
18 o pravnim pitanjima i to i nastojim da uradim.

19 P. Ali, vi razumete posebno zato što zagovarate promene, da
20 drugi sudovi koji su -- na kojima ste svedočili, da njihove
21 odluke mogu biti bitne za ovaj sud?

22 O. Da.

23 P. To bi olakšalo i sudu da proceni vaše svedočenje, zar ne?

24 O. Nisam sigurna da se time slažem sa drugom tačkom ovoga
25 što ste rekli.

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 85

1 P. Ali, se slažete sa ovim prvim što sam rekao?

2 O. Razumem da sudovi -- obično se osvrću na način na koji su
3 se drugi sudovi ponašali u sličnim predmetima, to razumem i
4 takođe razumem da je u ovoj određenoj, za ovaj -- posebno
5 oblasni forenzičke transkripcije, postoji određeni raskorak
6 između toga kako sudovi gledaju na ova svedočenja, posebno
7 kada su -- je u pitanju razuma [sic] -- u razumevanje
8 transkribovanja nerazgovetnih audio [sic] -- audio snimaka. To
9 je glavna tema mog posla, kako ste rekli.

10 P. Ono što je vas pitala odbrana Tačijeva je kako se
11 gledalo na vaša svedočenja. Je li tako?

12 O. Tako je. Dakle, više stvari sam rekla. Kao prvo, ja ne
13 znam kako se na moje svedočenja na sudu gleda. Vi ste dali
14 neke primere danas ili juče popodne, gde su u presudama sudijske
15 negativno komentarisalo nešto od onoga što sam iznosila u
16 svojim izveštajima. Pokušavam da biram reči, jer želim da
17 pokažem poštovanje prema sudovima, ali u nekim slučajevima
18 rekla bih da činjenički neke od tih sudijskih mišljenja nisu
19 bila tačna u odnosu na naučne dokaze.

20 P. Koje konkretno?

21 O. Mislim da ste vi pomenuli dva slučaja juče.

22 P. Eastman -- pred -- slučaj Eastman.

23 O. Ne sećam se tačnih reči u tamošnjoj presudi. Možda je vi
24 imate, ali i slučaj Clark.

25 P. Osim onih koje sam ja pomenio u drugom kontekstu, koji

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 86

1 još slučajeви od stotina -- više od stotinu zapravo u kojima
2 ste učestvovali da znate kako se gledalo na vaše svdočenje?

3 O. Napisala sam izveštaje za više od 300 predmeta i o
4 ogromnoj većini se nije govorilo na sudu.

5 P. Da li znate u koliko slučajeva se jeste govorilo?

6 O. Mislim da sam se u dvanaestak predmeta pojavila pred
7 sudom.

8 P. Pomenuli smo dva. Da li znate šta je sa ovih deset
9 preostalih.

10 O. Razlike postoje. Iskreno se ne sećam tačno. Ja sam
11 istraživač i naučnik i zanima me tema kako da obevest [sic] --
12 da obezbedimo pouzdani transkript nerazgovetnih auto [sic]
13 snimaka koji se koriste u krivičnom pravu.

14 P. Vi ste zagovornica promene na ovoj temi.

15 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] Tužioče, možemo li da požurimo,
16 tako što ćete preći na konkretne materijale koje biste voleli
17 da pogledamo?

18 G. HAFETZ: [Prevod] I ja pokušavam da -- da -- da razumem
19 nešto više u vezi sa drugim materijalima osim ovih koje smo mi
20 uspeali u kratkom vremenu da lociramo. I mislim da je bitno
21 razumeti da li osoba koja sama kaže da je zagovornica za
22 promenu zna i zašto ne zna kako se na njene izveštaje gledalo
23 na sudskim odlukama.

24 P. U Eastman predmetu, kako se gledalo na vaše svedočenje?

25 O. Više bih volela da na ovo pitanje odgovorim, tj. da sam

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 87

1 ranije obaveštena da ćete me pitati. Jednostavno nisam spremna
2 uopšte da nisam bila spremna da -- da odgovaram na pitanja
3 vezana za druge predmete, ako je sad pitate, evo pokušaću da
4 se setim, ali nisam uverena da će sve što kažem biti tačno.

5 P. 2018, svedočili ste u slučaju u predmetu Eastman. Sećate
6 li se u kojoj fazi postupka?

7 O. Da, ali kog postupka, to je bilo ponovno suđenje predmeta
8 iz 1995.

9 P. Da, na to mislim. Pisali ste o slučaju Eastman više puta?

10 O. Da.

11 P. Sada kažete da se ne sećate činjenica iz predmeta. Treba
12 da osvežite pamćenje.

13 O. Vrlo sam upoznata sa činjenicama, ali ne detaljno u ovom
14 trenutku. Ne sećam se sudske odluke, tj. onoga što sam
15 govorila u ovom predmetu tačno.

16 GDA MENEGON: [Prevod] Časni sude, nešto bih rekla.

17 Zamolila bih, ukoliko se pitanja tužilaštva odnose na ovu
18 presudu, molila bih da se ona pokaže na ekranu.

19 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] Pre nego što nastavimo da -- da
20 -- da govorimo o ovome, verujemo da g. Hafetz ima nameru to da
21 učini.

22 Da li je tako, g. Hafetz?

23 G. HAFETZ: [Prevod] Časni sude, postaviću još nekoliko
24 pitanja pre nego što nastavimo, jer mislim da je važno šta
25 svedok zna o ovom slučaju i kako može da ga opiše i kako je

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 88

1 upisao u svom izveštaju.

2 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] U redu, g. Hafetz, nastavite.

3 G. HAFETZ: [Prevod]

4 P. Da li znate koliko ste se puta pozvali na predmet Eastman
5 u više od 20 članaka?

6 O. Ne znam.

7 P. Više nego 5, da li biste rekli?

8 O. Ne znam.

9 P. Da budem jasan. Predmet Eastman se odnosi na grešku,
10 sudijsku grešku, zar ne?

11 O. Da.

12 P. Ili ono što se nazivalo greškom sudijske -- sudijskom
13 greškom. Je li tako?

14 O. Da.

15 P. Sudijska greška nije imala nikakve veze sa audio dokazima
16 o ovom predmetu, zar ne?

17 O. Nisam sigurna da je to u potpunosti tačno.

18 P. U kom smislu nije u potpunosti tačno?

19 O. Ponoviću. Više bih volela da ste me unapred upozorili na
20 ovo pitanje. Pretpostavljam da ono što želite da se pomene, je
21 uloga dokaza vezanih za tragove korišćenja oružja koji su
22 korišćeni u istrazi iz 2014, a u ovom predmetu, jer je to onda
23 iniciralo ponovno suđenje u 2018.

24 Nisam ta -- nisam sigurna na šta -- na šta mislite.

25 Nekako mi u vakuumu postavljate ovo pitanje. Ja vrlo dobro

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 89

1 poznajem ovaj predmet i uvek me daleko više zanimao način na
2 koji je korišćen -- na koji su korišćeni adi [sic] -- audio
3 snimci u ovom predmetu. Ja se ne sećam kako su -- kako je moje
4 -- koja je bila reakcija od strane sudije na moje svedočenje.

5 Verujem, da je moje svedočenje bilo tačno na ovom suđenju
6 i da je imalo određene posledice po odluku suda. Audio dokazi
7 u prvom suđenju su bili bitni u donošenju presude, koja je
8 kasnije poništena 2018. i lice je proglašeno da nije krivo i
9 dobilo je nadoknadu, kompenzaciju.

10 P. Bio je još jedan veštak koji je svedočilo u ovom
11 predmetu, zar ne?

12 O. Bilo ih je nekoliko u onom pre -- predmetu, na suđenju iz
13 1995, ja nisam bila jedna od njih i 2008. je bio još jedan
14 veštak, da.

15 P. Sećate li se ko li -- ko je to bio?

16 O. Dva.

17 P. Ko?

18 O. Profesor Peter French.

19 P. Ovo poznata [sic] -- ekspert -- priznat ekspert na ovom -
20 - u ovom polju, je li tako?

21 G. HAFETZ: [Prevod] Molim da pokažete dokument
22 SPOE00410930 do 961 i poču [sic] -- počnite od prve strane
23 zbog konteksta.

24 P. Ovo je o -- objavljena odluka Vrhovnog suda australijske
25 kapitalne teritorije. Jeste to pročitali ranije?

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 90

1 O. Da.

2 P. I pisali ste o tome, zar ne?

3 O. Da li sam pisala o ovome, o presudi?

4 P. Da. Što o odluci suda [kao što je prevedeno]. U ovom
5 predmetu.

6 O. Iskreno, kad samo pogledam ovu prvu stranu, ne mogu tačno
7 da procenim o čemu je reč.

8 G. HAFETZ: [Prevod] Ako možemo još malo da se spustimo
9 kroz ovu odluku i dole na sledeću stranu.

10 SVEDOK: [Prevod] Da.

11 G. HAFETZ: [Prevod]

12 P. Da. Čitali ste ovo ranije?

13 O. Da. Definitivno sam to čitala ranije, ali ne skoro, jer
14 nisam očekivala da ćete me o tome pitati.

15 P. I pisali ste o delovima ove odluke, zar ne?

16 O. Da. Ali, nisam tačno sigurna. Ne sećam se šta je ovde
17 zapravo. Šta ovo sadrži.

18 P. Ovaj postupak koji je ishodio odlukom koju vidimo, vi
19 ste bili dao [sic] -- toga?

20 O. Da.

21 P. Vi ste dali -- vi ste svedočili ovde, zar ne?

22 O. Da.

23 G. HAFETZ: [Prevod] Pogledajmo stav [sic] 120 [kao što je
24 prevedeno] -- stranu 128 PTSD [sic] [PDF] -- 129 [sic] -- [29]
25 dokumenta.

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 91

1 Ovde sud rezimira svoju odluku, je li tako?

2 O. Da.

3 P. Pročitali ste ovo ranije?

4 O. Da, jesam.

5 P. U stav [kao što je prevedeno] 128 kaže, da:

6 "Prihvatam da je doktorka Fraser sposobna da dā -- da
7 veštači po pitanju fonetike, vezane za poboljšanje, iako
8 smanjam [sic] da je njeno čvrsto, gotovo 'evangelističko'
9 viđenje onoga što ona smatra manjkavostima Višeg suda u Buteri
10 [kao što je prevedeno] sa posledicama po ovu odluku, po odluke
11 brojnih žalbenih sudova i ostalih sudova u Australiji tokom
12 pro -- proteklih 30 godina, u nekoliko obojilo njeno
13 svedočenje."

14 Prihvatate li zaključak ovog suda?

15 O. Ne smatram da sam Evangelista i ne mislim da je odluka
16 Visokog suda u Buteri bila manjkava. Verujem da postoji
17 manjkavost u načinu na koji je Viši sud doneo odluku, viši sud
18 Australije i kako ju je koristio u kasnijim predmetima i o
19 tome sam pi -- pisala.

20 P. Svedočili ste u ovom predmetu, zar ne?

21 O. Jesam.

22 P. I napisali izveštaj?

23 O. Da.

24 P. I sudija je to verovatno pročitao, zar ne?

25 O. Da. Sudija je takođe zaključio da je tokom unakrsnog

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 92

1 istraživanja [sic] -- [kao što je prevedeno], doktor Frasiera
2 [kao što je prevedeno] doktorke Fraser

3 "Bilo prilika gde su njeni odgovori zvučali nejasno, ako
4 ne i okolišni."

5 Da li ste to ranije pročitali?

6 O. Da.

7 P. Sudija danas kaže - ako se spustimo dalje, a u skladu sa
8 stavom 128, on citira i primere. Da li ste to ranije prob --
9 pročitali?

10 O. Da.

11 P. U gornjem porogravu [sic], drugi deo vašeg svakog
12 odgovora je pretpostavljam delom zato što ne znam šta hoćete
13 da kažete.

14 "Čini mi se da me pitate da se složim sa stvarima, a ja
15 sve vreme izbegavam..."

16 To je slično odgovorima koje dajete meni

17 O. Kada je ovaj sud naše odgovore smatrao okolišnim?

18 P. Ovaj sud, niste pomenuli odluku iz 2018, koju ste pisali
19 kada vas je odbrana Thačija zamolila da --

20 P. Izvinite, pitala -- da li ste -- kako se gledalo na vaša
21 ranija svedočenja. Je li tako?

22 O. Da. Da. Rekla sam im definitivno da je bilo negativnih
23 osvrta od strane suda u tom smislu. Možda o tome nisam pisala.

24 G. HAFETZ: [Prevod] Možemo li pogledati dokument

25 DHT1201728 ERN1729, paragraf 7.

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 93

1 P. Ovo je takođe beleška -- pripremna beleška pripremljena
2 za sastanak od 5. maja. Ovo je sažetak njihovog sastanka.

3 O. Ovo smo ranije pogledali?

4 P. Jesmo delove ranije. Tako je.

5 Možete li pročitati početak parag -- pasusa 7?

6 O. Hoću. Da.

7 P. Ovde se ne pominje odluka u predmetu Eastman, zar ne?

8 O. Mislím da moje svedočenje nije odbačeno. Moje svedočenje
9 je korišćeno i bilo je bitno za ishod suđenja.

10 P. Pitanje je kako ga je sažeo Thačijev tim, kako je
11 prihvaćeno vaše svedočenje.

12 O. Da.

13 P. Ova odluka se odnosi na to kako je prihvaćeno vaše
14 suđenje?

15 O. Da.

16 P. Vi to niste pomenuli ranije?

17 O. Ja sam pomenula ovaj predmet njima. Pomenula sam
18 negativne osvrte na moje svedočenje *online*.

19 P. Kada ste to uradili?

20 O. Ranije u našim razgovorima, *online*.

21 P. Da li je to bio *online*, razgovori ili odgovor na Zoom
22 sastancima.

23 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] G. Hafetz, vreme je za pauzu.

24 G. HAFETZ: [Prevod] Imam još rekao bih manje od
25 četrdesetak minuta.

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Proceduralna pitanja (Javna sednica)

Strana 94

1 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] Molim poslužiteljku da izvede
2 svedokinju [kao što je prevedeno].

3 Doktorko Fraser, pre nego što skinete slušali --
4 slušalice, evo, vraćamo se u pola tri [14:30h].

5 SVEDOK: [Prevod] Hvala, časni sude.

6 [Svedok privremeno napušta sudnicu]

7 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] Kao prvo, u odgovoru na komentar
8 koji je vezan za raniji prigovor od strane gđe Menegon zbog
9 vremena koje je dodeljen unakrsnom ispitivanju optužbe, rekao
10 bih da je znatno vreme ostavljeno i odbrani da ispituju
11 svedoka 8. To je deo koji se odnosi na vrlo tehničku temu koja
12 zahteva složiťete se dodatno vreme, od onog koje se dodeljuje
13 u slučaju običnog svedoka.

14 Svejedno, g. Hafetz, nadam se da će poslednja sesija biti
15 delotvorna, da ćete brže preći na stvar. Evo, ispratio sam --
16 posmatrao sam svedokinju od početka i potpuno sam svestan
17 onoga što vi želite da kažete, ukazujući na ranije
18 nedoslednosti vezane za njeno svedočenje, no sada, imajući u
19 vidu vreme koje je već utrošeno, da li biste, ako je moguće,
20 brže prelazili na stvar?

21 G. HAFETZ: [Prevod] Časni sude, evo, rekao bih -- ja --
22 ja razumem ovo što ste rekli, kretaću se što je brže moguće.
23 Mislim da je potrebno da više poradim na ovome. Ono što
24 prepoznamo iz minuta u minut, da je ova svedokinja imala i
25 druge razgovore vezane za materijal koji je -- koji se

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Proceduralna pitanja (Javna sednica)

Strana 95

1 direktno odnosi na njen izveštaj koji je obelodanjen sudu. Ona
2 je ranije rekla odbrani o negativnom osvrtu na njen predmet, a
3 mi smo morali da tražimo od australijskih izvora da -- da --
4 da to saznamo. To nam nije obelodanjeno -- obelodanjeno.

5 Te u tom smislu mislim da jeste bitno da postavljamo ova
6 pitanja, jer ono što postižemo je da dolazimo ovde do bitnih
7 informacija, no svejedno, mislim da ću biti u stanju da
8 završim za jedan sat, ako ne i za znatno kraće vreme.

9 I još nešto, časni sude. Takođe želim da pomenem da
10 odgovore [kao što je prevedeno] od juče su bili različiti i
11 premda je su -- sudu jasno da postoje nedoslednosti, jako je
12 bitno da jasno znamo šta je ona htela da kaže.

13 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] U redu, g. Hafetz. Uzimamo u
14 obzir ono što ste rekli. Jasno mi je šta hoćete da kažete.
15 Očekujem da ćete završiti za 45 minuta. Ako ne završite za 45,
16 onda ću vas zamoliti da mi objasnite zašto vam treba još
17 vremena.

18 G. HAFETZ: [Prevod] Saglasan, sudija.

19 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] Prekidamo suđenje.

20 --- Pauza za ručak u 13:03h

21 --- Nastavak sa radom u 14:30h

22 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] Molim da uvedete svedoka u
23 sudnicu.

24 Ima li promena u sastavu nekog od timova? Izgleda da nema

25 [Svedok nastavlja svedočenje]

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 96

1 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] Dobrodošli natrag u sudnicu,
2 gospođo.

3 SVEDOK: [Prevod] Hvala.

4 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] Samo da vas podsetim, pošto smo
5 imali pauzu za ručak, samo vas molim da vodite računa o
6 pauzama između pitanja i odgovora.

7 SVEDOK: [Prevod] Potrudiću se maksimalno.

8 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] Siguran sam da će u tom slučaju,
9 naš rad moći glatko da se odvija.

10 G. HAFETZ: [Prevod] Hvala.

11 Sada ću zamoliti da prikažemo dokument 00410930, a ja ću
12 se inače takođe maksimalno potruditi da pravimo pauze iz ovog
13 dokumenta koji sam zatražio, zamoliću da pogledamo stranu sa
14 ERN brojem 959. Dokument je SPOE00410930 i reference radi
15 P. To je predmet Eastman o kome smo govorili, ona odluka o
16 kojoj smo govorili.

17 I profesorka Fraser, u 130. stavu. Samo kratko da kažem,
18 sudija je napisao u tom predmetu da je prihvatio mišljenja
19 nekih profesora u vezi sa pitanjima poboljšanja. To su bili
20 profesor Braun i profesor French u onom aspektu gde su se
21 njihova mišljenja razlikovala od vašeg i sud je prihvatio
22 njihov iskaz, a ne vaš. Je li to tačno?

23 O. Pa, tu se baš ne kaže njihov, a ne moj, ali mislim da se
24 to implicira.

25 P. U redu. Vi ste se u svom mišljenju razlikovali od drug --

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 97

1 tih drugih eksperata, odn. vaše mišljenje bilo je drugačije od
2 mišljenja drugih eksperata i sudija, odn. sud nisu prihvatili
3 vaše mišljenje, već mišljenje tih drugih eksperata. Je li to
4 tačno?

5 O. Da.

6 P. Pre svega nekoliko godina, napisali ste još jedan članak
7 o predmetu Eastman, je li tako?

8 O. Da.

9 G. HAFETZ: [Prevod] Zamoliću da prikažemo dokument sa
10 oznakom SPOE00411173.

11 P. Da li to prepoznajete?

12 O. Da.

13 P. Da li je to članak koji ste napisali?

14 O. Jeste.

15 P. To je jedan od niza članaka koje ste napisali o predmetu
16 Eastman?

17 O. Nisam sigurna da sam baš napisala niz tekstova o predmetu
18 Eastman, ali to je jedan od tih koji jesam napisala.

19 G. HAFETZ: [Prevod] Molim da pogledamo poslednju stranu
20 dokumenta -- [prevodioci napominju da nisu čuli broj].

21 P. Vi se ovde pozivate na niz publikacija koje citirate i
22 članaka. Je li tako?

23 O. Da.

24 P. I pri dnu strane, ako spustimo, tu se pominju predmeti i
25 zakonske odluke na koje se pozivate i tu su i tri odluke iz

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 98

1 predmeta istman. Je li tako?

2 O. Da.

3 P. Ali, ni jedna od tih -- od te tri odluke nije ona odluka
4 iz 2018. o kojoj smo maločas govorili. Je li tako?

5 O. Ne. Taj je o nečemu drugom, a ovaj članak je o predmetu
6 iz 1995.

7 P. Razumem, ali članak je takođe i o tome kako se situacija
8 razvijala i kasnije posle 1995?

9 O. Da.

10 P. I poziva se na nekoliko stvari, koje su se odigrale posle
11 1995, uključujući još jedan predmet vezan za Eastmana iz 2019.
12 Je li tako?

13 O. Da.

14 P. Iz 2014, takođe?

15 O. Da.

16 P. Onaj koji nedostaje je onaj iz 2018.

17 O. Da.

18 P. I ako ste u samom članku pomenuli svoj postupak, koji je
19 bio predmet odluke iz 2018. godine. Je li to tačno?

20 O. Pa, nisam sigurna u to, ali prihvatom, ako vi kažete da
21 je tako.

22 P. U stvari u tom članku, vi više puta upućujete na citate
23 iz tog predmeta i pozivate se na te tri odluke, ali niste --
24 odn. citirali odn. potpuno ste zanemarili tu odluku koja je
25 bila kritična u odnosu na vas.

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 99

1 O. To je moguće, ali to nije -- razlog za to nije bio to što
2 oni mene tu kritikuju.

3 P. Razumem. Sada bih želeo da vam skrenem pažnju na nešto
4 drugo. Predmet Michael Clark o kome smo juče kratko govorili.

5 O. Izvinjavam se, časni sude. Da li ću imati prilike da
6 nešto kažem o toj odluci koja je malopre sklonjena sa ekrana,
7 jer sam je ja pregledala tokom pauze za ručak, i smatrala sam
8 da tu ima nekoliko stvari koje ne bih imala ništa protiv da
9 iznesem, ako mogu.

10 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] Profesorka Fraser, za sada ćemo
11 nastaviti sa ispitivanjem, ali ću vas zamoliti da zapamtite to
12 što ste hteli da kažete, pa ću vam dati priliku na kraju da
13 kažete to što želite.

14 SVEDOK: [Prevod] Hvala.

15 G. HAFETZ: [Prevod]

16 P. Samo radi jasnoće zapisnika, ja nameravam da podnesem uz
17 odobrenje sudijske u vezi sa vašim iskazom ovaj predmet sa
18 spiskom drugih materijala koje ću imati u dokaze na kraju
19 vašeg svedočenja, tako da je moja namera da sud ima ovaj
20 dokument na raspolaganju.

21 O. U redu.

22 P. Kako bi sud imao mogućnost da pogleda tu odluku na koju
23 sam se ranije pozivao.

24 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] Možda bi trebalo da vas pitam,
25 da li biste želeli da svedok iznese svoje mišljenje, kao što

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 100

1 je pomenula možda sada, ili da se time bavimo na kraju
2 zasedanja.

3 G. HAFETZ: [Prevod] Moja preferenca, s obzirom na
4 vremensko ograničenje, časni sude, bilo bi da to uradimo na
5 kraju, a da ja sad nastavim sa radom.

6 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] Svakako.

7 G. HAFETZ: [Prevod] Hvala.

8 GĐA MENEGON: [Prevod] Časni sude, ja bih više volela kada
9 moj kolega napomene kada pokazuje dokument neki na ekranu, da
10 li želi da ga ponudi na usvajanje ili ne.

11 G. HAFETZ: [Prevod] Pa, možete pretpostaviti za nekoliko
12 -- više nekoliko dokumenata sledećih, da nameravam da zatražim
13 da oni budu obeleženi za identifikaciju.

14 P. A, sada pitanja za vas. Vi ste radili na predmetu Michael
15 Clarka, je li tako?

16 O. Da.

17 P. I pisali ste naširoko o tome. Ja to nazivam Pact, predmet
18 Pact, je li tako?

19 O. Da.

20 P. To citirate u članku kakva je snaga i upornost
21 kontekstualnog 'primovanja'?

22 O. Da.

23 P. I rekli ste da to može da dovede do pogrešne osude, je li
24 tako?

25 O. Da.

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 101

1 P. U vašem članku, govorite o forenzičkoj transkripciji,
2 kako to može da utiče na pravo na pravično suđenje u
3 Australiji. Je li tako?

4 O. Da.

5 P. To je samo nekoliko od vaših pitanja. Je li tako?

6 PREVODILAC: [Prevod] Prevodioci ljubazno mole da
7 usporite.

8 G. HAFETZ: [Prevod]

9 P. U predmetu posle suđenja iz 2008, g. Clark, Michael Clark
10 je osuđen za ubistvo svog oca, mada je njegov sin bio taj koji
11 je povukao obarač. Je li tako?

12 O. Da.

13 P. Među dokazima koji su predloženi na tom suđenju, bili su i
14 neki tajni snimci. Je li tako?

15 O. Da.

16 P. Transkripti su uključivali rečenicu "na početku smo na --
17 sklopili pakt". Je li tako?

18 O. Da.

19 P. Posle više neuspešnih žalbi, vi ste dobili neki od tih
20 tajnih snimaka. Je li tako?

21 O. Tako je.

22 P. To je bilo otprilike u septembru 2011. Je li tako?

23 O. Tako je.

24 P. Ti snimci i neki od -- transkripti su do -- su vam u --
25 njih vam je dala gđa Jenny Clark. Je li tako?

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 102

1 O. Tako je.

2 P. Ko je bio -- šta je bila ona Michaelu Clarku?

3 O. Supruga.

4 P. Taj predmet je imao priličan publicitet u Australiji, je
5 li tako?

6 O. Pa, izveštavalo se o njemu u novinama.

7 P. Vi ste pregledali te snimke i transkripte koje ste dobili
8 od žene optuženog tokom perioda od par godina. Je li tako?

9 O. Da.

10 P. I na kraju ste tražili dozvolu te porodice da upotrebite
11 te snimke u više akademskih eksperimenata. Je li tako?

12 O. Da.

13 P. Ti eksperimenti su bili predmet jednog od članaka koji
14 sam malopre pomenuo, a to su -- to je snaga i upornost
15 kontekstualnog 'primovanja'. Je li tako?

16 O. Da.

17 G. HAFETZ: [Prevod] Za zapisnik da kažem da je to
18 SPOE00411125 do 04111149.

19 P. Posle svega toga, napisali ste izveštaj, koji je trebalo
20 da bude potkrepljenje molbe za preispitivanje osuđujuće
21 presude koja je bila izrečena g. Clarku. Je li tako?

22 O. Da.

23 P. Suštinska svrha tog izveštaja bila je da se osuđujuća
24 presuda preinači na osnovu novih dokaza. Je li tako?

25 O. Da. To je bila molba da se osuđujuća presuda preispita,

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 103

1 da.

2 P. Vi ste napisali taj izveštaj, tri godine pošto vam je
3 član porodice optuženog ustupila snimke. Je li tako?

4 O. Da.

5 P. Pretpostavljam da kada vam je gđa Clark dala te snimke,
6 pretpostavljam da je to bilo sa namerom da pomogne svom mužu,
7 zar ne?

8 O. Pa, pretpostavljam.

9 P. Pa, vi znate zašto vam ih je ona dala, zar ne?

10 O. Da.

11 P. Zašto vam ih je dala?

12 O. Pretpostavljam da je to bilo zato da bih pomogla njenom
13 mužu.

14 P. Kada kažete da pretpostavljate, da li ne znate, pa morate
15 da pretpostavljate, ili znate da je to bilo zato da biste
16 pomogli i njenom mužu.

17 O. Mislim da bi bilo bolje da njoj postavite to pitanje.
18 Pretpostavljam da je namera bila da pomogne svom mužu.

19 P. Da li vam je rekla zašto vam to daje?

20 O. Rekla je, ali ne sećam se. To je bilo veoma davno.

21 P. Da li mislite da je to prosto dala?

22 O. Ne. Rekla mi je nešto.

23 P. Dozvolite mi samo da završim pitanje. Da li vam je to
24 dala samo da bi vam dala tek tako?

25 O. Ne.

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 104

1 P. Pa, šta vam je onda rekla kada vam ih je dala?

2 O. Ne sećam se tačno njenih reči, ali utisak koji sam
3 stekala i pretpostavka koju sam imala, jeste da je bila
4 nezadovoljna načinom na koji se okončalo suđenje njenom mužu i
5 da je želela da ja pogledam taj materijal. Audio ma -- audio
6 snimke.

7 P. Da pregledate audio snimke, sa namerom da mu eventualno
8 pomognete da se promeni ishod tog suđenja. Je li tako?

9 O. Da.

10 P. Prilikom originalne odbrane, odbrana je zauzela stav da
11 je reč pakt zaista bila izrečena na audio snimku, zar ne?

12 O. Da.

13 P. A, neslaganje je bilo oko toga šta je ta reč pakt trebalo
14 da označava?

15 O. Da.

16 P. Vaša studija je imala zaključak na osnovu preslušavanja
17 snimka, da ta reč nije bila prisutna na tom snimku.

18 O. To je bila cela ta rečenica, ne samo ta pojedinačna reč.

19 P. Cela ta rečenica "postojao je pakt, ili imali smo pakt".

20 O. "Na početku smo napravili pakt."

21 P. Vaš zaključak je glasio da toga tamo nema?

22 O. Da.

23 P. Za razliku od stava koja je zauzela odbrana na suđenju?

24 O. Da.

25 G. HAFETZ: [Prevod] Molim da sada prikažemo SPOE00410901.

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 105

1 P. Profesorka, samo konteksta radi, to je dokument koji smo
2 nakratko pogledali, čini mi se sinoć, ali kako god bilo, u
3 pitanju je Vrhovni sud Novog Južnog Velsa i njihova odluka iz
4 2015. godine. Prepoznajete li taj dokument?

5 O. Da.

6 P. Da li prepoznajete kad vidite naslov, ili treba da vidite
7 i više da biste mogli da kažete da je to odluka koja se bavi
8 vašim iskazom?

9 O. To je odluka u kojoj se govori o mom iskazu.

10 G. HAFETZ: [Prevod] Možemo da pređemo na stranu sa ERN
11 brojem 908 i da pogledamo paragraf 25.

12 P. Da li ste ovo već nekada ranije pročitali, doktorka
13 Fraser?

14 O. Da, ali sada čitam ponovo.

15 P. Samo izvolite.

16 O. Da, pročitala sam.

17 P. U ovom pasusu sud govori o delu vašeg iskaza u tom
18 predmetu i o vašim gledištima u pogledu na kontekstua -- u
19 vezi sa kontekstualnim 'primovanjem', kako se to može odnositi
20 na taj predmet. Je li tako?

21 O. Da.

22 P. I na kraju je taj zahtev za preispitivanje bio odbijen.
23 Je li tako?

24 O. Da.

25 P. Sud nikada nije utvrdio da ta fraza koju ste vi

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 106

1 osporavali nije zaista prisutna na audio snimku.

2 O. Mislite na prvostepeni sud, ili na ovog sudiju koji sada
3 ovde preispituje odluku. Pretpostavljam da je to Vrhovni sud,
4 ali ne znam tačno.

5 P. Da li je Vrhovni sud Novog Južnog Velsa kada je doneo ovu
6 odluku 28. avgusta 2015. godine utvrdio da ta fraza na početku
7 je postojao pakt, nije deo audio snimka?

8 O. Na početku smo napravili pakt.

9 P. Izvinjavam se "na početku smo napravili pakt". Je li tako

10 O. Mislim da sud to nije prihvatio.

11 P. Još jednom, ako kažete da mislite da li znate, ili morate
12 da nagađate?

13 O. Morao bih da pročitam kako je to tačno formulisano. Sud
14 je svakako odbacio zahtev, ali da je -- ne sećam se da je
15 komentarisao baš postojanje te rečenice, odn. fraze. Mogu da
16 to ponovo pogledam ako želite.

17 P. Samo izvolite.

18 O. Ali, uopšteno govoreći, slažem se da sudija nije
19 prihvatio moje rezonovanje.

20 P. Istina je da se ni jedan utvrditelj činjenica nikada nije
21 složio sa vašim zaključcima, je li to tako?

22 O. Mislim da je ovo bio jedini takav slučaj. Ja nisam
23 učestvovala na suđenju, tako da koliko je meni poznato, ovo je
24 jedino lice koje se bavilo tim dokazima. Ja ću to ponovo reći.
25 Niko ko utvrđuje činjenice, niko u Australiji, nije nikada

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 107

1 utvrdio da te rečenice tamo nema. Niko se nije složio sa vama.

2 Oko te konkretne rečenice, postojao je samo jedan utvrditelj

3 činjenica koji je imao priliku da se složi ili ne složi sa

4 time i to je ovaj.

5 P. Pa, prvostepeni sud, a onda i ovaj. To su dve instance

6 koje su utvrđivale činjenice.

7 O. Ali, ja nisam dala svoje mišljenje sudu prve instance.

8 P. Ali, niko nikada nije utvrdio da ta rečenica nije

9 izrečena. Je li to tačno?

10 O. Pa, tačno, ali ovo je bio jedini utvrditelj činjenica od

11 koga se tražilo da to pregleda.

12 P. I on je odbacio vaše mišljenje. Je li to tačno?

13 O. Da.

14 P. A, vi ipak pominjete da je transkripcija te rečenice

15 nešto za šta je utvrđeno da je netačno u vašim radovima, je li

16 tako?

17 O. Ja verujem da je ta rečenica netačna. Ne mogu tačno da se

18 setim da li je utvrđeno da je ona netačna. Možda -- ili da je

19 netačna. Možda i jesam to utvrdila.

20 P. Ni u jednom od članaka koje sam pomenio, a mogu ponovo da

21 ih navedem, ni u jednom od njih se ne govori o predmetu Pact u

22 kom -- u kojima se govori u predmetu Pact se ne po -- se ne

23 poziva na ovu odluku, ovaj citat?

24 O. Makar jedan, da.

25 P. Ali, kada je reč o citatu, ili da li se poziva na Pact?

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 108

1 O. Ja se ne sećam da li je to bio citat, ali se svakako
2 sećam da sam prokomentarisala to u jednom od njih.

3 P. Kada ste razgovarali sa Thačijevom odbranom o tome kako
4 će se -- kako se postupali sa vašim svedočenjem u ranijem --
5 ranije, da li ste vi pomenuli slučaj Eastman?

6 O. Mislím da ste vi pomenuli slučajeve Clark i Eastman
7 njima, a oni su me pitali da li se slažem da su tu doneti za -
8 - negativni zaključci o meni.

9 P. Ja vas pitam da li ste vi konkretno govorili o tim -- o
10 tom predmetu sa Thačijevom odbranom?

11 O. Da.

12 P. A, kada je to bilo?

13 O. U sklopu razgovora koji ste vi ranije pomenuli, ne sećam
14 se datum.

15 P. Ja nisam pominjao razgovore. O kojim razgovorima
16 govorite?

17 O. Mi smo govorili o ovim temama u jednom trenutku i da,
18 mislim da je to pomenuto u onom gde smo imali navedene stavke
19 i kada su je li -- to je bila ona *email* prepiska.

20 P. Šta ste rekli Thačijevoj odbrani kada je to pokrenuto?

21 O. Koliko se ja sećam, vi ste pomenuli isprva ta dva
22 predmeta i ja sam rekla, da, tačno je da su oni doneli
23 negativne zaključke o mom svedočenju i ne sećam se tačno šta
24 sam im rekla, ali mogu vam reći šta verujem da sam rekla. U
25 oba ova slučaja, ja zapravo verujem da sam ja bila u pravu i

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 109

1 vraćamo se na ono što je ranije bilo rečeno, a to je da
2 ponekad utvrditelj činjenica donese pogrešan zaključak i
3 mislim da je to bio slučaj u oba ova predmeta.

4 P. Dakle, u dva predmeta koja sam vam predočio danas, vi
5 kažete da je sud pogrešio, a da ste vi bili u pravu?

6 O. Da.

7 G. HAFETZ: [Prevod] Molim da se sada prikaže dokument
8 SPOE41150 do 411172.

9 P. I ovo je vaš članak, "Forenzička transkripcija: Koliko
10 loša uverenja, iznete s uverenjem mogu da ugroze forenz [sic]
11 -- [kao što je prevedeno] -- razumevanje jezika [sic] -- [kao
12 što je prevedeno]. Ovo je na drugoj strani. To je vaš članak,
13 je li tako?

14 O. Da.

15 P. Objavljen 2018?

16 O. Da.

17 G. HAFETZ: [Prevod] Molim stranu 7.

18 P. U sredini strane vi najpre govorite o tome kako je porota
19 donela presudu i da mi zapravo nikad ne znamo kako porota
20 donosi neku odluku osim ukoliko niste bili porotnik u toj
21 poroti?

22 O. Da.

23 P. I potom kažete:

24 "...ja lično znam za brojne slučajeve, gde je očigledno
25 netačan transkript policije dopušten i usvojen u spis, kako bi

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 110

1 se razumeo nerazumljiv tajno napravljen snimak, usled čega je
2 došlo do neostvarivanja pravde."

3 O. Da.

4 P. I vi ovde govorite onda konkretno o slučajevima Pact i
5 Clark odn. Clark. Je li tako?

6 O. Da.

7 P. I vi kažete da je to "očigledno netačno."

8 O. Da.

9 P. Ne sudu, već vi kažete da je očigledno netačno u ovom
10 predmetu, nakon što vam je supruga optuženog dala snimak, kako
11 bi mu se pomoglo u njegovoj odbrani. Je li tako?

12 O. Da.

13 P. I taj predmet nikada nije -- odn. ta presuda nikada nije
14 oborena?

15 O. Nije.

16 P. Vama je poznato da je u tom predmetu bilo i drugih dokaza
17 na koje se sud oslonio u prilog osude?

18 O. Bilo je drugih dokaza koji ne bi bili smatrani toliko
19 jakim, osim ove -- da nije bilo ove fraze -- osim ove fraze.

20 P. Kako vi znate kako bi porota tretirala te dokaze, da li
21 kao jake ili ne?

22 O. Pa, zapravo ja ne znam koliko je smatrala da su to jaki
23 dokazi?

24 P. Da li možemo da kažemo da u većini članaka koje ste
25 pisali o ovom predmetu, a ima puno takvih članaka, vi ne

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 111

1 navodite zapravo ime ovog predmeta?

2 O. Da.

3 G. HAFETZ: [Prevod] Sada bih se nakratko vratio na dokaz
4 koji jutros nismo mogli da prikažemo, zato što smo imali
5 pogrešnu ERN referencu. Izvinjavam se zbog toga. To je
6 SPOE00412795.

7 P. Ovo je kodeks vezan za praksu rada iz IAFPA?

8 O. Da.

9 P. Vama je poznata -- poznat ovaj kodeks, i smatrali ste da
10 ste morali da ga se pridržavate kada ste pisali izveštaj poput
11 izveštaj o ovom predmetu?

12 O. Da.

13 G. HAFETZ: [Prevod] Molim da se prikaže malo dalje šta je
14 pri dnu ove strane. 2.2, 2.3.

15 P. Usporiću malo, kako ne bih imao problema.

16 Želeo bih da se usredsredim na tri stavke na ovoj prvoj
17 strani. 2.3 -- 2.2, 2.3 i 2.4.

18 P. Molim da ih pročitate u sebi i recite mi kad ste ih
19 pročitali.

20 O. 2.2, 2.3 i 2.4, i 2.5, zapravo. Pročitala sam ih.

21 P. Da li su vam oni bili poznati kada ste pisali izveštaj za
22 ovaj predmet?

23 O. Da.

24 P. Molim da pogledamo sada poslednju stranu. Interesuju me
25 stavke 3.8 i 3.9:

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 112

1 "Preporučuje se da članovi imaju svoje analize i pismene
2 izveštaje pregledane od strane drugog analitičara koji ima
3 relevantno iskustvo. Međutim, jasno je da to nije uvek
4 moguće."

5 Vama je poznata ova odredba?

6 O. Da.

7 P. I uprkos ovoj preporuci, vaš izveštaj o ovom predmetu,
8 nije ocenjen od strane nekog od vaših kolega. Je l' tako?

9 O. Da.

10 P. 3.9:

11 "Kada se vrši forenzička -- fonetička analiza govora na
12 jeziku koji analit -- kojim analitičar ne vlada na nivou
13 maternjeg jezika, članovi treba da traže pomoć obučenog
14 govornika čiji je to maternji jezik."

15 Da li se sećate kada ste tokom celokupnog tog procesa od
16 gđe Menegon zatražili pomoć prevodioca?

17 O. Da.

18 P. Kada je to bilo?

19 O. Negde na početku.

20 P. Dakle, u januaru?

21 O. Januaru ili februaru. Ne sećam se.

22 G. HAFETZ: [Prevod] Molim da se sada prikaže dokument
23 SPOE411150. Sledeća strana, molim. Molim da pogledamo stranu
24 čija ERN oznaka se završava ciframa 153.

25 P. Doktore Fraser, u ovom članku vi kažete:

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 113

1 "Kao što postoji izreka nije ono što ljudi znaju, već ono
2 što znaju da je sigurno, a da nije tako je problem."

3 Je li tako?

4 O. Da.

5 P. I vi ste i danas uvereni da treba da stojite pri
6 zaključcima iz svog izveštaja?

7 O. Ja bih želela da sud to tako prihvati.

8 P. Iako ne razumete, niti prepoznajete albanski jezik?

9 O. Mislim da sam iznela ograničenje u svom izveštaju i to na
10 vrlo jasan način.

11 P. Iako niste dobili gotovo 90% od 28 sati audio snimaka?

12 O. Mislim da sam već više puta jasno odgovorila na to
13 pitanje.

14 P. Iako ne znate tačno kada ste dobili taj materijal?

15 O. Zašto to kažete?

16 P. Ranije ste rekli da niste sigurni kada vam je Thaçijev
17 tim dao materijal, odn. dao više materijala od onoga što ste
18 naveli u svom izveštaju?

19 O. Ja sam već govorila o tom materijalu i ne sećam se tačno
20 kada mi je dat.

21 P. Vi se ne sećate da ste jutros rekli da je moguće da su
22 vam dali više materijala, ali da se ne sećat -- od onog koga
23 ste -- u -- od onog koga ste naveli u svom izveštaju?

24 O. Ja sam rekla da sam pregledala samo ograničen deo ukupnog
25 materijala bez -- i to samo onog koji se odnosio na dve

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 114

1 posete.

2 P. Zar se ne sećate da smo govorili o tome da ste dobili
3 dodatni materijal od Thačijeve odbrane koji niste uvrstili u
4 svoj izveštaj. Na primer, odluku o radnom jeziku?

5 O. O, oprostite, mislila sam da ste govorili o audio
6 snimcima, a razumem to što kažete za odluku o radnom jeziku.

7 P. Ja uopšteno govorim.

8 O. Razumem, slažem se. Mislila sam da govorite o audio
9 snimku.

10 P. Ali, jutros ste rekli da ste možda dobili neki dodatni
11 audio snimak koji niste poslušali, ili transkripte koje niste
12 pročitali?

13 O. Da.

14 P. Ponavljam svoje pitanje. Vi tražite od suda da se osloni
15 na vaš izveštaj, a mi zapravo ne znamo, koja je ukupna
16 količina materijala koju ste dobili od odbrane, je li tako?

17 O. Ja se nadam da će sud uzeti u obzir moj izveštaj, zato
18 što verujem da argumenti i informacije koje sam u njemu iznela
19 su veoma relevantni -- i pouzdani. Mislim da sam vrlo jasno
20 iznela ograničenja koja sam imala u svom radu i jasno sam
21 stavila do znanja -- do zn -- stavila na znanje da bih želela
22 da sam -- da smatram da sam dala pozitivan doprinos.

23 P. I to je, iako ne znate koju verziju ili koje verzije
24 alatke veštačke inteligencije ste koristili za svoju ocenu.

25 O. Ali, ja znam koja je to ocena.

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Unakrsno ispituje g. Hafetz (Nastavak)

Strana 115

1 P. Vi znate imena, ali ne i verzije.

2 O. Ali, ja znam verziju. Napisala sam koja je verzija.

3 P. Kad govorite o *ChatGPT*-ju 5, na to mislite?

4 O. Da.

5 P. Iako je sud zaključio da ste neodređeni i da imate -- da
6 imate 'evangelistički pristup', kada ste svedočili?

7 O. Ja to osporavam. Ja mislim da nisam uopšte bila
8 neodređena, niti imala takav pristup. Ja smatram da sam iznela
9 razumne argumente i nadam se da je sud to uzeo u obzir. Tačko
10 je da u ova dva predmeta oni nisu prihvatili ono što sam ja
11 rekla, ali moram da kažem da zahtev za presi [sic] --
12 preispitivanje osuđujućih presuda u Novom Južnom Velsu se
13 retko kada prihvataju i ja nisam jedina osoba čiji je izveštaj
14 bio deo tog zahteva i jasno nam je od početka bio koja je
15 mogućnost da naš zahtev bude prihvaćen. Advokati su to jasno
16 stavili do znanja. Ali, to da je odbačen zahtev za
17 preispitivanje presude u Novom Južnom Velsu, ništa ne govori o
18 mojoj ekspertizi.

19 P. Hvala, profesore Fraser.

20 G. HAFETZ: [Prevod] Nemam više pitanja.

21 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] Hvala, g. Hafetz.

22 Pre nego što nastavimo, da li postoji spisak MFI
23 dokumenata koji biste želeli da budu uvršteni u spis u svrhu
24 identifikacije i možda bi bilo najbolje da se to pročita -- da
25 to mi zapravo pročitamo kasnije, da preko sekretarijata

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Dodatno ispituje gđa Menegon

Strana 116

1 dobijemo.

2 G. HAFETZ: [Prevod] Da. Najbolje je da tako postupimo.

3 Imam spisak koji ću dostaviti sekretarijatu i stan -- drugoj
4 strani u postupku.

5 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] Gđo Menegon, da li imate dodatna
6 pitanja?

7 GĐA MENEGON: [Prevod] Da. Svega nekoliko.

8 Dodatno ispituje gđa Menegon:

9 P. Dobar dan, profesore Fraser. Imam svega nekoliko pitanja
10 za vas, kojima ću se nadovezati na pitanja tužilaštva.

11 O. Oprostite, gđo Menegon, možete li se malo približiti
12 mikrofonu?

13 P. Je li sad bolje? Postavljena su vam pitanja o predmetima
14 Clark i Eastman, ali da li je tačno da u predmetu Clark,
15 sudijske su prihvatili posledicu 'primovanja' i ja se pozivam
16 na stav 26 presude koja je pokazana danas.

17 O. To je bio slučaj u oba predmeta.

18 P. I u predmetu Clark, sudijske su prihvatile vašu ekspertizu
19 u oblasti fonetike, odn. lingvistike?

20 O. Da.

21 P. Hvala.

22 O. Vi kažete da u svojim člancima niste nužno naveli predmet
23 Clark, kada ste o njemu govorili. Da li postoji neki razlog za
24 to?

25 O. To je bilo iz poštovanja prema porodici koja je puno

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Dodatno ispituje gđa Menegon

Strana 117

1 pretrpela kroz taj proces suđenja. G. Clark je u međuvremenu
2 preminuo. Ja nikada nisam navela njegovo ime. Jednostavno
3 nisam htela da javno pominjem njegovo ime iz tog razloga.

4 P. Razumem. Takođe ste upitani o poštovanju vašeg kodeksa
5 etike -- etičkog kodeksa, kada je reč o tome da niste imali na
6 raspolaganju albanskog govornika kada ste pisali izveštaj za
7 ovaj predmet, zato što vam to nismo dopustili i to konkretno
8 zato što nismo imali vremena i finansijske resurse.

9 Možete li nam reći, zašto mislite da ste poštovali vaš
10 kodeks rada, iako niste imali pomoć albanskog govornika?

11 O. Ja svakako verujem da sam se pridržavala oba kodeksa
12 ponašanja u potpunosti. Ja sam zapravo učestvovala u pisanju
13 dela kodeksa ponašanja baš o tome. Ja nisam vršila analizu
14 jezika na ovim snimcima. Dešavalo se ranije da ljudi obave
15 analize audio snimaka na jeziku koji oni ne govore i to je
16 razlog zašto je taj kodeks tu tako napisan. Ja nisam
17 analizirala jezik. Od početka sam bila vrlo jasna u pogledu
18 toga i jasno rekla da ne govorim taj jezik i da sam u tom
19 smislu bila ograničena.

20 Mislím da je moje svedočenje o prirodi audio snimka i
21 mogućnosti za pouzdanu transkripciju tog audio snimka. I
22 ostajem pri svemu što sam navela u svom izveštaju.

23 P. Hvala. Rekli ste da ne želite da govorite opširnije o
24 predmetu Eastman, jer niste imali vremena da ga ranije
25 pogledate. Da li imate sada nešto posebno da kažete?

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Dodatno ispituje gđa Menegon

Strana 118

1 O. Hvala.

2 Drago mi je da ćete dobiti punu presudu na čitanje.

3 Mislim da je citirana prilično selektivno. Mislim da je bilo i
4 mnogo nepohvalnijih stvari koji su o meni rečene.

5 Ali, možda će -- možda je najvažnija stvar koju bih
6 volela da kažem jeste, da sam ja jedna od svih veštaka u ovom
7 predmetu -- izvinite, samo da napravim digresiju.

8 Pitanje vezane -- vezano za ovu ili problem vezan za
9 presude je bio, da li poboljšavanje zaista povećava kvalitet
10 audio snimka. To je bila moja glavna uloga tu.

11 Svačije mišljenje je bilo, a bila su tri niza
12 poboljšavanja, da je svaki sledeći bio razumljiviji od
13 originala. Sudija je takođe izneo mišljenje da je mogao da
14 čuje reči koje su bile u transkriptu tužilaštva.

15 Ja sam ta koja je napravila amberijski [sic] --
16 empirijski test, da bi proverila koliko su razumljivi bili i
17 original i tri poboljšane verzije, kao i koliko je teško ili
18 lako bilo da se čulo taj je -- inkriminišuća fraza koja je
19 bila u srcu argumenta. Taj empirijski tekst je u potpuni -- u
20 potpunosti podržao moje mišljenje kao ispravno i smatram da
21 treba da napravimo razliku između odluke suda i činjeničnog
22 stanja, kao i naučnih studija vezanih za audio snimak.

23 Reći ću još nešto.

24 Kad je slu [sic] -- predmet Clark u pitanju, nisam ponovo
25 pročitala ovu presudu, no razmišljala sam o značaju tog

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Dodatno ispituje gđa Menegon

Strana 119

1 predmeta. Istina je da je ceo sud uz odbranu prihvatio da je
2 izgovorena ova fraza "napravili smo pakt." I u odbacujućoj
3 presudi, bilo je više elemenata koje sam komentarisala.

4 U članku koju s -- koji smo videli, ali ono što se ne
5 vidi u tom članku, a to me podseća na jedan raniji predmet na
6 kom sam radila i gde je sudija prihvatio i moje mišljenje i
7 ekspertizu, predmet Murrell iz 2001. Ne znam zašto me sad grlo
8 ovoliko grebe.

9 Razlog zašto sam se setila tog predmeta u odnosu na ovaj
10 vezan za Pactom, a to je bio isto predmet u kome su se
11 koristili tajno napravljeni snimci. Neko je bio osuđen na
12 osnovu tih snimaka, podnesena je žalba. I ja i još jedna
13 gospođa da smo svedočili. Ja sam bila veštak tužilaštva i
14 zaključak je bio da je transkript bio manjkav, presuda je
15 poništena i veza između tog predmeta i ovog sa paktom je da je
16 detektiv koji je obezbedio policijski transkript u ovom
17 predmetu iz 2001. je isti detektiv koji je obezbedio
18 transkript u predmetu Clark.

19 Smatram da ovde postoji nešto bitno na šta bih se
20 osvrnula. U nekim slučajevima, sud upotreba ove vrste dokaza
21 od strane suda nije savršena i dolazilo je do sudijskih
22 grešaka baš zbog toga. To je to. To sam htela da kažem.

23 Čini mi se da ste na izuzetno negativan način prikazali
24 prihvatanje mog posla, kako na sudu, tako i van suda.

25 P. Hvala. Na strani 57 današnjeg transkripta ste rekli da

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Dodatno ispituje gđa Menegon

Strana 120

1 informacije sa snimka mogu da se koriste da se identifikuju
2 govornici, ali rekli ste postoje određena ograničenja. Da li
3 možete da nam kažete na koja ograničenja ste mislili?

4 O. Očigledno je da je prvi tačna transkripcija -- tačna i
5 pouzdana transkripcija imena. Mislím da sam već pomenula da
6 sam radila na predmetima identifikacije govornika sa velikim
7 tabelama, mnoštvom faktora, nisam razmišljala o tome za vreme
8 ručka, ne mogu sad napamet da se setim, ali izvesno je --
9 važna ta situacija gde se imena koriste i prihvataju, a ljudi
10 mogu biti u krivu i koristiti pogrešna imena iz različitih
11 razloga, te mog -- mor -- obavezno, tj. važno uračunati i
12 druge faktore.

13 P. Hvala. Pomenuli ste u odgovoru tužilaštvu da -- da je
14 makar deo audio snimka koji ste dobili, nerazgovetan. Možete
15 li nam reći koliko ste uvereni u svoj zaključak, kada je u
16 pitanju nerazgovetna priroda ovih audio snimaka.

17 O. Da su delovi ovog snimka nerazgovetni, vrlo sam uverena.

18 P. Kakvo je vaše iskustvo kada su forenzički audio snimci u
19 pitanju, a kada se slušaju sa nekog uređaja u određenoj
20 sredini, kakav je fizički kvalitet ovih snimaka?

21 O. Često veoma loš.

22 P. Takođe, rekli ste danas da ste test -- mi smo sproveli
23 test sa nezavisnim prevodiocima. Mislím da g. Reçicu. Šta vam
24 ovaj eksperiment govori o kvalitetu audio snimka, pošto imamo
25 različite transkripcije?

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Ispituje sudija pojedinac

Strana 121

1 O. Mislim da oni dodaju težinu ovom zapažanju da je reč o
2 snimku lošeg kvaliteta. To je eksterni dokaz vezan za
3 kontekstualne informacije. Moramo dakle biti sigurni da
4 eksterne kontekstualne informacije jesu pouzdane i da su
5 analitičari nezavisni, jer znamo da svaka obmanjujuća
6 karakteristika kontekstualnih informacija, po svojoj prilici
7 može da utiče na transkript na na -- takav način, da je posle
8 veoma teško ispraviti greške.

9 P. Ako je tužilaštvo želelo da dokaže sudu da audio snimak
10 nije nerazgovetan, kako bi to mogli da dokažu ili pokažu?

11 O. Možda da iskoriste uzorke koji su transkribovani od
12 strane nezavisnih stručnjaka. Stručnjaka za nerazgovetne audio
13 snimke.

14 GDA MENEGON: [Prevod] Hvala. Nemam više pitanja.

15 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] Profesorka Fraser, ja imam
16 nekoliko pitanja za vas.

17 Ispituje sudija pojedinac:

18 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] Na strani 8 vašeg izveštaja
19 kažete, da audio snimak koji ulazi u nejasnu kategoriju, a
20 ovde citiram, "zahteva pažljivo slušanje, ali može da se
21 razume na osnovu internog, samo internog konteksta?"

22 O. Da.

23 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] A, onda na strani 7 definišete
24 taj interni kontekst, citiram "druge reči na snimku".

25 O. Da.

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Ispituje sudija pojedinac

Strana 122

1 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] Jedno uopšteno pitanje. Postoje
2 li pravila ili smernice po vašem mišljenju, u vezi s tim koje
3 druge reči na snimku mogu da se koriste kao interni kontekst?
4 O. Mislim, bilo koje druge reči, kako slušate reči, tako one
5 grade taj interni kontekst. Nisam sigurna da li ste nešto
6 konkretno možda imali na umu na šta ste hteli da se osvrnem?

7 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] Dakle, što duže traje taj
8 forenzički snimak, to bogatiji interni kontekst imate, kako
9 biste odredili odgovarajuću transkripciju nejasnih reči na
10 snimku?

11 O. Izvesno je jasno da duži uzorci, oni koji duže traju,
12 imaju prednost. Jedino gde bih se ogradila, jeste isto što sam
13 rekla i ranije, ako ovo transkribuje neko ko je nezavisan i
14 ima bogato iskustvo na ovom planu, onda ta dužina trajanja
15 uliva više poverenja. S druge strane, ako ste kod nekih reči
16 pogrešile, one mogu -- to može da zasmeta.

17 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] Da li interni kontekst --
18 zapravo, da li sve što ste do sada rekli važi i kada su u
19 pitanju nerazgovetni snimci?

20 O. Da.

21 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] Čim počnete da raz -- čujete
22 neke reči, čućete ih još, kao i kod mnogo drugih stvari u ovom
23 -- na ovom polju, ovo je dvosekli mač. Pomaže, ali ako rešite
24 na početku, može onda da vam onda u nastavku dodatno smeta. To
25 smo videli više puta kada ljudi steknu različitu zamisao o

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Svedok: Helen Fraser (Nastavak) (Javna sednica)
Ispituje sudija pojedinac

Strana 123

1 tome, o čemu je određeni snimak, onda slede dodatne greške. To
2 takođe valja raz -- razmotriti. Dakle, samo duže trajanje nije
3 lek za svaku mogućnost greške.

4 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] Nije lek, ali povećava
5 oslanjanje na interni kontekst, a ne na -- na primer na
6 eksterni, spoljni kontekst?

7 O. Da. Tako je, ali opet bih naglasila, ako počnete sa
8 greškama, one će se gomilati.

9 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] Hvala. Profesorka Fraser.

10 Ima li nekih pitanja?

11 Profesorka Fraser, zahvaljujem vam što ste proputovali
12 ovoliki put da biste svedočili pred ovim sudom. Sada će vas
13 poslužiteljka ispratiti iz sudnice. Hvala.

14 [Svedok završava svedočenje i napušta sudnicu]

15 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] Postoji li odluka o dodatnim
16 izjašnjenjima u vezi sa ovim svedokom? To je interna odluka.
17 Zahteva odbrane Thačija za usvajanje.

18 Te bih vas pitao, zapravo znam da je to već pomenuto u
19 odluci ili možda u kasnijem nalogu, no imajući u vidu da niste
20 osporili ekspertizu ovoga svedoka, zanima me da li biste i
21 dalje dali ta izjašnjenja, koja bi ona bili, ili ste voljni da
22 to izjašnjenje kasnije date u završnom podnesku, ili i dalje
23 želite da date izjašnjenje.

24 G. HAFETZ: [Prevod] Moram da pročitam, časni sude, ceo
25 transkript, ali pre nego što o tome budem govorio, želim da

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Proceduralna pitanja (Javna sednica)

Strana 124

1 porazmislim malo, da vidim da li bih podneo ovo izjašnjenje u
2 određenom roku.

3 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] U redu je. G. Gosnell [sic] --
4 [kao što je prevedeno], želeo sam samo da čujem kakva je
5 situacija, sad da li možete kasnije da nam kažete šta
6 nameravate da uradite. U svakom slučaju, hvala vam što ste
7 rekli da ćete se pridržati tog roka.

8 I već smo se usaglasili da će obe strane razmeniti i
9 podneti dokumente koji su sa oznakom MFI i da će se onda o
10 tome -- o tim dokumentima doneti odluka, da li će biti
11 prihvaćeni ili ne.

12 Thačijeva odbrana je tražila da se usvoje dokumenti 5 do
13 15 sa spiska MFI i da se ti dokumenti usvoje direktno bez
14 posredstva svedoka, a g. tužioče, vidim da ne samo da se ne
15 protivite, već podržavate taj zahtev. To je bilo na
16 jučerašnjoj strani transkripta 59, ako se ne varam.

17 Tako da mislim da već možemo da odlučimo da se prihvataju
18 ti dokumenti od 5 do 15 sa spiska Thačijeve odbrane, je li
19 tako?

20 G. HAFETZ: [Prevod] [nije uključio mikrofoni].

21 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] Dobro. Onda ćemo to i uraditi.

22 Ovo je sada usmeni nalog.

23 Dokumenti 5 do 15 sa spiska Thačijeve odbrane u vezi sa
24 dokumentima koji treba da se prihvate u svrhu identifikacije
25 MFI, a koji ispunjavaju kriterijume za prihvatanje na osnovu

1 pravila 138 i budući da se tužilaštvo tome ne protivi, se
2 prihvataju u dokaze.

3 To je bio usmeni nalog.

4 Sudski službenik će dostaviti vama spisak tih dokumenata.

5 Podsetiću strane na rokove koji su navedeni u stavovima
6 21 do 23, naloga o daljem vođenju postupka. To je F890. Ti
7 rokovi su neposredno pred nama i zbog toga vas podsećam na
8 njih.

9 I takođe vam kažem da ćemo otkazati dane suđenja za
10 ostatak nedelje.

11 Da li strane žele da pokrenu neko pitanje u ovom
12 trenutku?

13 G. Edwards?

14 G. EDWARDS: [Prevod] Da. Imamo još jedan čitav niz
15 usaglašenih činjenica, koji ćemo dostaviti narednih dana.
16 Vidim da g. Hafetz klima glavom. Puno je bilo reči o tom
17 činjenicama, kako među timovima odbrane, tako i sa
18 tužilaštvom. Ja ne tražim sada bilo kakvu reakciju ili odgovor
19 suda, već samo želim da vas obavestim o tome.

20 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] Da li će to biti podneto do
21 četvrtka?

22 G. HAFETZ: [Prevod] Mislim da je to sasvim razuman rok.

23 G. EDWARDS: [Prevod] Hvala.

24 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] Neko drugo pitanje.

25 G. HAFETZ: [Prevod] Nemamo ništa.

Specijalizovana veća Kosova - Osnovni sud

Proceduralna pitanja (Javna sednica)

Strana 126

1 SUDIJA GOSNELL: [Prevod] Pretres se prekida. Hvala.

2 --- Sednica se završava u 15:29 časova.

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25